

ŐSZI ÜNNEPEINK

Szeptember 17–18.	Ros hasáná
Szeptember 26.	Jom kippur (MÁZKIR)
Október 1–7.	Szukkot
Október 8.	Smini áceret
(MÁZKIR)	
Október 9.	Szimchát torá

„...Öltsd fel a táliszodat, imádkozzál, csak kevés idő már, s megnyílnak a titokzatos kapuk, lépdelj az imádság lép-teivel...” – írja egyik utolsó versében a néhány évtizede elhunyt Hillél Habarli. A költő szavaiban most, elul hónapjában mintha az ősi prófétai intés visszhangozna: **HIKKOT LIKRÁT ELOHECHÁ JISZRÁÉL** – készüljete Istenetek elé, oh, zsidók! (Ámosz 4/12)

Elul a fenséges napokra való felkészülésünk ideje. Nemsokára megnyílnak az új év kapui, s mi életért, békeségért, kegyelemért kopogtatunk SAÁRE RACHÁMIM, az örök irgalom kapuinál.

Felkészülésünk hónapjának két jellegzetessége van. Hétköznap reggeli imánk után felhangzik a megtérésre intő és kegyelemért könyörgő sófár zsinagógáinkban, temetőink pedig benépesülnek látogatókkal. Irgalom és hűség találkoznak, igazság és békeség csókban formak össze – olvassuk a zsoltárban (85/11). A sófár hangja a megtérés útjára vezet, ahogyan Májmoni is tanítja: tegyetek jót lelke-tekkel, javítsátok tetteiteket, ki-ki hagyja el a bűn útját, vétkes gondolatait (Hilchot Tösuva 3/4). A talmudi hagyomány Ábrahám áldozatos életére emlékeztet. Az ósata érdemében kérhetik az utódok az ég kegyelmét (Ros hasáná 160). Mert csak úgy tehetünk jót lelkünkkel, ha az ábrahám áldozatoságot követjük. Bűneink forrása végtelen önzésünk és féktelen önszeretetünk. Aki pedig csak önmagát ismeri, hogyan ismerheti meg azt, aki mindnyájunk? Hogyan térhetne meg Óhoz?

Amikor Jehezkiél Landau (1713–1793) Prága főrabijává lett, kezdetben nem úgy prédikált, ahogy az szokás volt. Nem magyarázta a Szentírást, nem elemelte a talmud problémáit. Hétről hétre csak a városban dúló éhségről és nyomorúságról beszélt. Siessetek, segítsetek! – mondotta szüntelen. Sőt egyszer nagy meglepetésre megjelent a kereskedők utcáiban is, ahol némán járt, míg valaki megszólította: Mit keres itt a mi rabbink, hogyhogy otthagya a tanulást?

Meg kellett rövidítenem azt az időt, hogy jelenlétemmel is emlékeztessék benneteket: amit én elvettem a Tórától, azt ti pótoljátok ki a szeretet gyakorlásában – ez volt a lényege a rabbi nagyobb példázatba ágyazott feleletének.

Az éhség és a nyomorúság ma is jelen van. Vannak közöttünk öregek, magukra maradtak, akik a most következő ünnepeken nélkülözni kénytelenek az elveszített család szeretetének gyógyító áldásait.

Magányosan ünnepelni oly szomorú! Siessetek, segítsetek enyhíteni a bánatukon! Kedves szóval, pár szál virággal, látogatással vegyék le vállaikról a magány szörnyű terhet.

Kéver ávot – a sírlátogatás ideje is ez. Hányan nem tehetik ezt meg... Mi megértjük annak a nemzedéknek a lelkét, amely a legenda szerint nem tudott belenyugodni abba, hogy Mózes sírját senki sem ismeri. A völgyben úgy tűnt, hogy fent van a csúcson, ott meg úgy tetszett, alant van a mélyben – de mindenki látta valahol. Akik a láthatatlan sírokban nyugszanak, mindig a szemünk előtt vannak. Emlékeztetőül az útra, amely még előttünk van, hogy azt ilyen sírok soha többé ne szegélyezzék.

Elul hónapjában vagyunk. Készüljete Istenetek elé, oh, zsidók!

Ráv

Vendégeink voltak

Eli Guttman: Jegyezzék meg, Izraelt csak futballban lehet legyőzni! (Nekünk ez sem sikerült)

Féltek az izraeli focisták Budapesten

A labdarúgók edzője a tel-avivi repülőtéren azt mondta, több fenyegetést is kapott a csapat Budapesten, ahol barátságos mérkőzést játszottak a magyar válogatott ellen – írja internetes oldalán a Jerusalem Post című izraeli lap. Miután hazatértek, **Eli Guttman** kijelentette, többször figyelmeztették őket, hogy veszélyben van a küldetésük.

„Fogalmam sincs róla, mennyire tudtak erről Izraelben, de a játékosok is értesültek egy támadás lehetőségéről” – nyilatkozta Guttman a Ben-Gurion repülőtéren riportereknek, további részleteket azonban nem árult el. A magyar rendőrség szerint a saját biztonsági csapattal érkező izraeli válogatott nem volt veszélyben.

A Puskás Ferenc Stadionban rendezett meccsen nem történt rendbontás, a mérkőzés 1–1-es döntetlennel végződött.

(Az origo.hu nyomán)

A kormány ezt is elítélte...

Az elmúlt hónapokban sok példa volt a kormány részéről hasonló kiállásra az antiszemitizmus ellen. Áprilisban, miután **Baráth Zsolt** jobbkios képviselő a Parlamentben a tisztaeszlári vérvádról beszélt, **Orbán Viktor Semjén Zsolt** miniszterelnök-helyetessel együtt fogadta az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség vezetőjét, és arról biztosították, hogy a zsidó közösség biztonságát minden körülmények között garantálja a kormány. Orbán június elején akkor is megszólalt, amikor megrongálták a székesfehérvári zsidótemetőt.

Áder János köztársasági elnök június elején, miután az utcán megtámadták **Schweitzer József** nyugalmazott főrabbit, nem csupán elítélte a történeteket, de a lakásában is felkereste Schweitzert. Júniusban antiszemita vagy kisebbség-ellenes jelenségeket figyelő monitoringrendszer kiépítéséről egyeztetett a jó állam koncepciójáért felelős kormánybiztos, **Gál András Levente** washingtoni látogatásán.

(Az index.hu nyomán)

Egykor nekik szólt a Himnusz...

Kiállítás a Zsidó Múzeumban

Idézet a katalógusból: „A testi nevelés, ha céltudatosan történik, fokozza nem csak a testi erőt, de egyszersmind növeli az önbizalmat és az önértéket. (...) Ha a magyar zsidó hazafiságán és műveltségén kívül egészséges, edzett testtel és önérté-vel fog rendelkezni, akkor csak vallása révén lesz különbség közte és a haza más hazafias érzelmű lakója

között. Akkor lesz csak igazán befejezve a mindnyájunk által oly melegen kívánt beolvadás a nemzetbe.” (Schushny Henrik fővárosi iskolaorvos és tanár közzététele a Magyar Irodalmi Társulat Évkönyvében.) Ahogyan a múzeum igazgatója, **Peremiczky Szilvia** az ünnepélyes megnyitón köszöntőjében hangsú-

(Folytatás a 2. oldalon)

Ki nem ugrál, bűdös zsidó?

Néztem az olimpián ezeket a piros-fehér-zöld zászlóba burkolózott, nemzeti színekkel kifestett embereket, akik olyan lelkesen énekeltek a magyar himnuszt. Nem tudom, hogy akik a Puskás-stadionban jártak azon az estén, hányan szurkoltak Londonban, mindenestre az olimpiai aranyérmeket megköszönő molinóból arra a következtetésre jutottam, hogy a „csodálatos magyar drukkerek”, akiket minden sportolónak olyan öröm hallani, lehettek kint a barátságos válogatott labdarúgó-mérkőzésen is.

Es következtek a himnuszok. Egészen háborzongató, hogy miután a szurkolók kifütyülték az izraeli himnuszt és mocskos zsidóztak egy nagyot, ugyanazzal a lendülettel énekeltek el a magyar himnuszt is.

Bámultam a képernyőre, és nem tennem magamhoz, ez tényleg Budapesten történik, a Puskás-stadionban? Mondjuk a 2009-es A csoportos hoki-világ-bajnokságon kifütyült szlovák himnusz óta különösebb illúzióim nincsenek a magyar szurkolók intelligenciájával kapcsolatban, de a szerdai barátságos labdarúgómeccsen hallottak mindennek a legalja volt: kifütyülni az izraeli himnuszt, palesztin és iráni zászlókat lobogtatni – Szent István népe, Mária Országá újra öklendezett egyet. Persze mondhatod, hö, hö, most meglepődöttél, Magyarországon megszokták már egymás szagát, mindez azonban kívülről nagyon bűdös.

A magyar–izraeli mérkőzés fényében érdekes párhuzam, mi történt Csehországban, ahol nemrég szintén Izrael válogatottját fogadták. A mérkőzés jó apropó volt a kormányközi találkozóra. Az izraeli miniszterelnököt elkísérte Prágába a fél kormány, **Benjamin Netanjahu** hét(!) miniszterével érkezett a cseh fővárosba. Nagy-Britanniához és Hollandiához hasonlóan Csehország tradicionálisan jó kapcsolatokat ápol a zsidó állammal, rendszeresen fellép az Izrael elleni esetleges bojkottal szemben. A kiváló cseh–izraeli kapcsolatokat nemcsak a két ország történelmi jó viszonya, de a csehországi zsidó származású emberek kötődése is indokolja. Egy tavasi felmérés szerint a szlovákok és a lengyelek után a csehek számára a zsidók a legszimpatikusabbak.

Kívülről nézve egészen hihetetlen, hogy egy országban, amely az Európai Unió tagja, hivatalosan elkötelezett a demokratikus értékek és az emberi szabadságjogok mellett, létezik egy olyan párt, amely teljesen nyíltan visszatér a történelem legsötétebb fejezetéhez, miközben Magyarország kormánya nem lép fel egyértelműen és következetesen az ilyen jelenségek ellen. Mivel a gyalázkodó rigmusokat tisztán lehetett hallani, nem lett volna baj, ha a mérkőzés után legalább néhány játékos egy rövid nyilatkozatban elítéli az esetet, vagy az MLSZ kér bocsánatot az izraeli szurkolóktól.

(A dotoho.blog.hu nyomán)

MEGHÍVÓ

2012. szeptember 9-én, vasárnap, délelőtt 9.30-kor a Rákoskeresztúri temetőben (Budapest X., Kozma u. 6.) a **mártíremlékműnél**, utána az ismeretlen munkaszolgálatos emlékművénél gyászmemorizálást tartunk mártírhalált halt drága hittestvéreink emlékére.

Az emlékbeszédet Darvas István rabbi mondja.

A kántori funkciót Zucker Immanuel kántor látja el.

A megemlékezésre tisztelettel meghívjuk hittestvéreinket, és megjelenésükre számítunk.

Budapesti Zsidó Hitközség
Chevra Osztyála

A Hitközség tevékenysége (2.)

A kis közösségek, így a zsidók is már az ókorban megtanulták, hogyan lehet közösséget szervezni és fenntartani. A segítség és a jótékonykodás iratlan szabály, amely generációkról generációkra öröklődött át. Az elmúlt századokban is szükség volt a tanult segítségre, hiszen a zsidó közösségek semmiféle állami támogatásban nem részesültek.

A jótékonyági szervezetek adakozásból segítették a rászorulókat. A polgári családok segítségével járhatk egyetemre a szegényebb fiatalok, akik így válhattak orvosokká, tanítókká. Az alapfokú képzés pedig mindenkinek járt, a közösség nemcsak a tanítókat fizette, hanem biztosította a szegény diákok ellátását is.

A holokauszt a magyar zsidóság többségét elpusztította, a megmarad-

dók nagyobb része nincstelenné vált, nem tudta finanszírozni az elesetteket segítségét sem. A holokauszt a normális családfórmát is kiirtotta, megszűntek a nagycsaládok, a kétszülős gyerekes családok csak mutatásban maradtak életben.

Raadásul a felszabadulás utáni politikai rendszer felszámolta a civilszervezeteket, így a kisközösségi egymássegítés teljesen ellehetetlenült.

Az ellátás biztosítását teljesen átvette az állam, majd a rendszerváltás után jöhetett létre ismét azok a szervezetek, amelyek a kisközösségek igényeit ismerve nyújthattak testre szabott támogatást

Napjainkban a Hitközség szociális támogató szolgálata, szociális osztálya – lépést tartva az idő múlásával – a zsidó közösség 1945 után született

tagjainak igyekezik segítséget nyújtani. A nagy ellátórendszerek, a külföldi kárpótlási források majdnem kizárólag a holokauszt túlélőinek nyújthatnak ellátást, szolgálatot.

Mindezek mellett a második vagy harmadik generációs holokauszt-túlélők is rászorultakká válhatnak, és válnak is.

A szociális osztály szakmai munkatársai több területen is igyekeznek a rászorulóknak segítséget nyújtani. Tanácsadási szolgáltatásukon keresztül segítenek eligazodni az önkormányzati, állami intézményrendszerben, tájékoztatást adnak, az adott problémával hova kell fordulni.

A rászoruló személyek, családok pénzügyi támogatást is kaphatnak, illetve természetbeni juttatásokat is igénybe vehetnek. Élelmiszercsomagokat főleg Budapest területére küldenek, de vidéken élő rászorulókat ellátását is biztosítják. Lehetőség van meleg étkezés igénybevételére is.

A meleg ételt kiszállítják, vagy ebédként a Herman Lipót Klubban (VII., Síp utca 12.) vagy a Hegedűs Gyula utcai klubban lehet azt elkölteni.

A klubok színvonalas programokat kínálnak, és nem is csak az egyedül élőknek. A filmvetítéseken túl az idő hatékony eltöltésére különböző kártya- és társasjátékokat is lehet játszani.

A klubok tagjai rendszeresen kirándulnak, illetve nyaralni mennek a Hitközség balatonfüredi üdülőjébe.

A szociális ellátást biztosító csapat 12 főből áll, amely a különböző ellátások biztosítása mellett teljesíti a részletes adminisztráció időigényes feladatát is. A szociális osztály kapcsolatot tart a zsidó közösséget szolgáló más szervezetekkel is.

A szociális osztály próbálja pótolni, biztosítani azt a családi, társasági életet, amely a nem létező rokonok, barátok miatt nem működhet. Munkájuk nem egyszerű, és ha a kitzött célt, a hiányt szenvedők maximális segítségét nagyon nehéz is elérni, az évezredek alatt kialakult segítségi folyamat életben tartásával a zsidó közösség támogató erejét mutatják meg.

Répas Péter

Búcsú Jávor Mátyástól

Szomorú hírt kaptunk, életének 74. évében súlyos betegségben elhunyt Jávor Mátyás, a székesfehérvári hitközség mindig vidám, optimista, mosolygós elnöke. Évekig volt aktív tagja a Mazsihisz Számvizsgáló Bizottságának. A koronázóváros is gyászolja a tevékeny életpályát maga mögött tudó vallási vezetőt, akitől közleményben búcsúzott Cser-Palkovics András polgármester.

„Jávor Mátyás, a Székesfehérvári Zsidó Hitközség elnöke 1953 óta élt városunkban, azóta szervezte a zsidó hitközség életét. Vallási szerepe mellett emberként is nagyra becsültem őt. Matyi bácsi azt vallotta, hogy nem akkor lesz valaki jó vezető, ha bent ül az irodában és adminisztrál, hanem ha személyes kapcsolatot tart az emberekkel. Ő mindezt saját példájával is bizonyította. Örülök, hogy Székesfehérvár önkormányzata és a városunkban működő zsidó hitközség jó kapcsolatáért is sokat tettünk közösen, és méltó, hogy még életében elismerték munkásságát” – fogalmazott Cser-Palkovics András polgármester.

Jávor Mátyás 1939-ben született Kiskunhalason, ahol a helyi közösség tagjaként élte túl a holokausztot, s a borzalmak után sem szakított zsidóságával, hanem minden nehézség ellenére kitarított hite mellett.

A székesfehérvári hitközség vezetőjévé 1995-ben választották meg. Elnökként nevéhez fűződik a teljesen leromlott állagú sírkertben található cinterem teljes felújítása, a hozzá tartozó mártírelékmű újjáépítése, a temető kerítésének felállítása. Aktív szervezője volt a város hitéletének.

2011. augusztus 20-án Navracsics Tibor miniszterelnök-helyettes a Magyar Köztársasági Erdemrend lovagkeresztjét adományozta Jávor Mátyásnak a Székesfehérvári Zsidó Hitközség fenntartása, összetartása érdekében végzett tevékenysége elismeréseként. Fájó szívvel búcsúunk tőle.

Nagy részvétellel búcsúztatták a székesfehérvári sírkertben Jávor Mátyást. A Mazsihisz részéről Feldmayer Péter elnök és Zoltai Gusztáv üv. igazgató jelent meg. Ott voltak Darvas István és Markovics Zsolt rabbik, valamint a hódmezővásárhelyi és a kiskunhalasi közösség vezetői. A társegyházakat Kis János (katolikus), Bányai László és Szénási Jonathan Sándor (református), Benec András (evangélikus) képviselte. Cser-Palkovics András polgármester lehelben fejezte ki részvételt a helyi hitközség tagjainak.

A szertartás kezdetén Feldmayer Péter, a Mazsihisz elnöke méltatta az elhunytak a zsidóságért végzett tevékenységét, majd Vencel György kántor gyászimája hangzott el. Kardos Péter főrabbi Jávor Mátyás életútjáról, tevékenységéről és családszeretetről szólt, utalva Jeremiás siralmaira és a közeledő őszi ünnepek életről-halálról döntő imáira. Jávor Sándor az édesapjával eltöltött esztendő eseményeit idézte fel szívhez szólóan és meghatóan. A sírnál ő és az elhunyt testvére mondták el a kádist.

Gyászolják: felesége, gyermekei, unokái, testvérei, rokonai, tisztelői, valamint a székesfehérvári hitközség, amely saját halottjának tekinti Jávor Mátyást.

Davidovics Béláné halálára

A balatonfüredi üdülőben 65 éves korában váratlanul elhunyt a mindenki által szeretett és tisztelt Davidovics Béláné Eichner Anna, az üdülő és sok más zsidó intézmény kórsági felügyelője. Az ortodox

hagyományoknak megfelelően még aznap délután eltemették.

A Kisvárdán, vallásos családban született Anna mindenkit tegezett, hiszen akkora szíve volt, amekkora csak egy igazi jéddise mámának lehet, mindenkit kicsit saját gyerekeként szeretett, óvott s féltett.

Zsidóságát mindig és minden körülmények között büszkén vállalta. Férjét nemrég veszítette el. Két fia gyászolja: György, aki Izraelben rabbiént él és László, aki Budapesten, a zsidó vallásos közösségben dolgozik.

Annál 15-20 éve dolgozott a közösségben, soha nem kérdezett, soha nem panaszkodott; tette a dolgát. Órizte a kórsági előírásokat a Hanna étteremben, rendezvényeken vagy ahova hívták. Sokszor segített diákokon, esetekben, egy tál ételt soha nem sajnált senkitől. Egy igazi zsidót veszített el a közösség. Egy igazi zsidóval lett szegényebb a magyarországi ortodox közösség.

Nagyon fog hiányozni!
Emléke legyen áldott!

Aki Új Életet árult a gyászolóknak

Joli néni emlékére

Lakatos Jánosné örökre elaludt.

Igazi jéddise máme volt. Egyetlen lányának állandó támasza, ha tehette, mindig együtt volt vele, vitte magával mindenhol.

Távózsása nagy veszteség mindannyiunk számára. Lányának, mert nincs több hozzátartozója, és nekünk, akik ismertük, szerettük, tiszteltük, nekünk is hiányozni fog, mert egy nagyszerű, csodálatos emberrel lettünk kevesebbek.

A szerénység, a szeretet, a becsületesség, a tisztesség, a másokkal törődés, a segítségnyújtás voltak legfőbb tulajdonságai. Íme egy példa rá: 86 éves korában elkísérte egy beteg hitestvérét az ország másik végébe, mert tudta, hogy az illetőnek szüksége van segítségre. Akkor még ilyen jó egészségi állapotban volt.

A háború megpróbáltatásai sem törtek meg a Jóteremtőbe vetett hitét, hiszen képes volt ebben az országban új életet kezdeni. Hosszú ideig árulta temetőnk bejáratánál a Hitközség lapját, az Új Életet.

Három templomba is eljárt imádkozni. Otthonában az újpesti imaházat kereste fel, s amíg ereje bírta, ha esett, ha fújt, elment a Nagyuvaros utcai vagy a Hunyadi téri zsinagógába is. Mindenütt tisztelték és szerették. Szorgalmas látogatója volt a vallási és kulturális rendezvényeknek is.

Júliusban a Szeretőkórházba került. Az ottani gondos, odafigyelő kezelés eredményeként egy hét múlva jobban lett. Imádott lánya minden nap ott ült az ágya mellett, ezzel is biztatva őt a gyógyulásra. Mindenki reménykedett a további javulásban, és abban, hogy október 14-én megünnepelhetjük 92. születésnapját.

A Jóisten másképp döntött, magához szólította.

Temetésén megható beszéddel búcsúztatta őt Darvas István rabbi. Az elhunytat személyesen is ismerő Vencel György kántor énekelt a gyászimákat.

Drága Joli néni! Csak elaludt, de bennünk örökre élő marad!

A szeretete, a tettei, a gondolatai, az együtt töltött percek, órák varázsa velünk marad!

R. J.

Egykor nekik szólt a Himnusz...

Kiállítás a Zsidó Múzeumban

(Folytatás az 1. oldalról)

lyozta, több oka is volt e kiállítás magyarországi létrehozásának: az immár harmadszor Angliában megrendezett olimpiai játékok közelsége, az izraeli Diaszpóra Múzeum javaslata, és nem utolsósorban az a tény, hogy a múzeum célja és tevékenysége egyfajta hídszerep betöltése a zsidóság és a nem zsidó társadalom között.

Az igazgató hangsúlyozta: szerencsés csillagzatoknak köszönhető például a sportfenoménok számos személyes vonatkozású tárgyának bemutatási lehetősége (családi ereklyék, valamint a Sportmúzeum anyaga), a fotók, plakátok, zászlók, korhű dokumentumok megérinthető közelsége. Sok írásos és szóbeli segítség (Maccabi Vac, Szepesi György sportriporter lexikális tudása stb.) gazdagíthatta a látóvalók sokaságát.

A brit nagykövethelyettes, Theresa Bubbear magyarul elhangzott megnyitójában egyebek mellett elmondta: hazája sok szállal kötődött s kötődik az olimpiai játékokhoz. Hozzátette, hogy személyesen is nagyon örül a magyar sikereknek, az előkelő helyezéseknek. „Az ő eredményeik előtt is tisztelad ez a kiállítás” – mondta, majd kiemelte: hazája élenjár a sokszínűség és az elfogadás terén.

Hegyi Iván sportújságíró, rovatvezető (Népszabadság) mindenekelőtt főhajtással adózott a most fel- és megidézett győztes versenyzőknek, majd igényes sporttörténeti áttekintést adott, miközben köszöntötte a Zsidó Múzeum és a Magyar Sportmúzeum igazgatóit, valamint a kiállítás kurátorát, Faragó Verát. Egyebek mellett elmondta, biztos abban, hogy a látogatók nem egyhamar jutnak át a termeken, mert mindaz, ami itt megjelenik, mélyen el-

gondolkodtató: a jó értelemben kettős identitású, Magyarország fejlődéséhez és megbecsüléséhez messzemenően hozzájáruló főhősök története egyszerűen felemelő és megrendítő.

Az újságíró részletesen beszélt olyan sportolókról, szakemberekről, mint (a teljesség igénye nélkül) Hajós Alfréd, Brüll Alfréd, Aschner Lipót, Fuchs Jenő, Weisz Richárd, Kronberger Lili, Elek Ilona vagy Székely Éva.

Mint mondta, tragédiákkal találkozni itt elkerülhetetlen: együtt van jelen a fájdalom és a büszkeség. Az utóbbi tán vigaszt ad az előbbié. Egykor nekik szólt a Himnusz... Gondoljunk hát inkább azokra a könnyekre, amelyeket e kiemelkedő teljesítményű sportemberek akkor sírtak el, amikor a tiszteletükre a magasba kúszott a piros-fehér-zöld zászló. A magyar nemzeti színektől érzékenyültek el, Magyarországnak szereztek dicsőséget... csodálatos magyarokként!

Pár szó a helyszínről: a grafika és a látványterv igazi profi munka, igényes, figyelemfelkeltő, kategóriájában egyedülálló enteriort látat. Köszönet érte Bak Andreának, Marosfalvi Ákosnak és munkatársainak!

A termek színei üzeneteket hordoznak, ügyes az oszlopok térbetöltése, s a beépített tárlók, a fotók, festmények, plakátok, zászlók, tárgyak az idősebbeket emlékeztésre, a fiatalabbakat felfedezésre inspirálják.

EZ (is) az a kiállítás, amely tömegeket vonz majd, jókor és kiválóan hozták létre, minden bizonnyal maradandó élményt szerez mindenkinek.

Megtekinthető: november 13-áig.

- gáljuli -

Körzeti kitekintő

Bát micva. A család és a főrabbi

Bethlen tér

Bensőséges, szép családi ünnepség színhelye volt a templom Éke szombatján. Ekkor kapott nevet Sárady Tamás és Waldner Emese leánya, Amy. Deutsch Róbert főrabbi olvasta fel a Mibebérách szövegét, és a Noémi héber nevet adta a család második gyermekének. Az örömszülők az imádkozást követően kiduson látták vendégül a megjelent rokonokat és vendégeket.

Sas Bar Moshe és Bárd Viktória kislányának, Naominak Dvorim sábeszén volt a névadó ünnepsége. A gyerek édesapja ebből az alkalomból a tóra elé járult, ahol Deutsch Róbert főrabbi a Rivko Chájá nevet adta az újszülöttnak. Az imádkozást követően a templom hívei szerencsekívánataikkal halmozták el a szülőket.

Mázál tov, sok boldogságot a két ünneplő családnak!

A díszteremben tartották Kárpáti Nóra (Mirjám bász Dovid), Zentai Andrea és dr. Kárpáti Róbert lánya bát micváját. Tóth Emil főkántor zsolnára után Nórára irányult a figyelem, aki bizonyította jártasságát és felkészültségét a zsidó ünnepek és hagyományok világában.

Deutsch Róbert főrabbi mondott köszöntőbeszédet, a Mindenható áldását kérve tanítványára. Az örömapa és a nagypapa, dr. Kárpáti Pál szólottak meghatóan Nórához. Boldogok voltak, hogy ezen a gyönyörű eseményen együtt lehetnek azokkal, akik fontosak számukra. Végül az ünneplés szavai után a család fogadást adott a megjelent vendégek részére.

Hírek, események röviden

– A Hegedűs Gyula utcai körzeti templomjegyei az őszi nagyünnepekre megvásárolhatók Kádas Péternél hétfőtől csütörtökig, valamint vasárnap 17.30 és 20.00, pénteken 17.00 és 18.30 között a zsinagógában.

– Izrael legjobb gyermekkönyv-illusztrációi és zsidó kéziratok és kegytárgyak címmel kiállítás tekinthető meg szeptember 13-ig a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban (Bp. VIII. kerület, Reviczky u. 1.)

– A Magyarországi Autonóm Ortodox Izraelita Hitközség negyed-évenként újságot fog kiadni, mely először ros hásaná előtt jelenik meg. Aki szeretné a lapot megkapni, írjon részünkre a következő címre: 1074 Budapest, Dob u. 35. E-mail: orthitk@g-mail.com

IZRAEL

„A testvéreitek induljanak háborúba, ti pedig itt maradnátok?”

Ez a kérdő mondat jelent meg nemrégiben a *Jediot Áchronot* héber napilap címlapján, feltűnő, vastag betűkkel szedve.

Az idézet Mózes 4. könyvéből való, a 32. fejezet elejéről, amely arról szól, hogy a honfoglalás előestéjén a Jordán jobb partján Reuven és Gád törzsfőnökei Mózes elé járultak, és arra kérték, hadd maradhassanak az ottani dús legelők földjén, ne vigye át őket a túlsó parti Ígéret Földjére. Erre a kérésre hangzott el Mózes fenti válasza. A törzsfők megnyugtatták az agg vezetőt, hogy „bekerített aklokot építünk itt nyájaink és városokat gyermekeink számára, mi pedig fegyveresen, elsőként vonulunk Izrael fia elött, amíg el nem juttattuk őket lakóhelyükre”.

A történet a modern honfoglalás korában folytatódik. A lassanként visszatérő zsidók már a brit mandátum Palesztinában szembekerültek az egymást is rabló és gyilkoló arab bandákkal. A „jisuv”, a zsidó lakosság 1921-ben megszervezte a maga önvédelmi szervezetét Hágáná (Védelem) név alatt. Lévéen a zsidó népesség nyomasztó kisebbségben az arabokkal szemben, minden egyes fegyverforgató kézre szükség volt: a kibucok, mosávkok lányait is kiképezték. A mezőgazdasági települések voltak a védelem zászlóvivői (és a közelmúltig ők is maradtak), de a kialakuló városokból is sokan és lelkesen csatlakoztak.

A függetlenségét kiharcolt Izrael Államban a Hágánából, annak elítéscsapatából, a Pálmácból, valamint a Hágánából kivált militáns Irgun és Lechi csoportokból megalakult az előd nevét viselő Cvá Hágáná L'Jiszráél, Izrael Védelmi Hadserege, héber rövidítéssel a Cáhál.

Az állam háborúban alakult meg, és már a kezdet kezdetén kötelező sorozási rendszer alakult ki, amely rövidebb időre és veszélytelenebb feladatok ellátására, de a lányokra is kiterjedt.

Ben Gurion, az első miniszterelnök, aki e minőségében a hadsereg főparancsnoka is volt, csak 400 fiatal embert mentett fel a katonai szolgálat alól: 400 holokauszt túlélő jesivabócher. Ennek indoka, hogy – mint egy rezervátumban – át akarta menteni a Kelet- és Közép-Európából a német náci megszállás éveiben mesterek és tanulóik zömével együtt megsemmisített „talmud-tóra” iskolákat.

A nemzeti erőfeszítésből egy csoport maradt ki: a „régijisuv”, a főként Jeruzsálemben élő ultraortodox lakosság, amely a cionista visszatelepülés kezdete előtt, a brit mandátumot megelőző török uralom alatt is itt élt. Rabbijaik, vezetőik zsigerből elleneztek a zsidó reneszánszot, az újbóli államalapítás ötletét, mondván, hogy az a jövőben érkező Messiás joga és feladata. (Közülük sokan Magyarországról jöttek, még a 19. században; az egyik ultravallásos jeruzsálemi negyed a mai napig Bátéj Ungárinak, Magyar Házaknak hívják.) Az ultraortodoxok önmagukat chárédinek nevezik, magyar jelentése nagyjából „félve tisztelő”. Mármint a Jóistent.

A „chárédi törzs” – „háédi chárédit”, önmeghatározásuk szerint – öltözetében és szervezetileg elkülöníti magát mindenki mástól, nem, zsidótól és világi zsidótól, sőt még a náluk mérsékelt vallási felfogású ortodox zsidóktól is. Az askenázi chárédik egymás között jiddisül beszélnek, mert meggyőződésük, hogy a

hébert, a szent nyelvet (lásón hákódes) csak imára és a szent szövegek recitálására szabad használni.

Világnézetük az ókori farizeus párt elveiből ered. A kifejezés ma az európai kultúrában a „képmutató”, „ál-szent” szavak szinonimája.

Valójában a héber „prusi” elkülönült jelent, de a „péru” szó szerinti magyarázat, vagyis a Tóra parancsainak szó szerinti, szigorú értelmezése, betartása és betartatása.

Szellemi életük központja a jesiva. A héber „jesiva” szó magyar jelentése ülés, értelme pedig tanház, kollégium. Padjait bócherok töltik meg: a „bócher” jiddis torzítása a héber „bácher”, fitaleMBER szónak. Fő tananyaga a Talmud, a Midrás, a háláchá.

Mi a Talmud? Szó szerinti jelentése tanulnivaló, tanulmány. A Talmud – szóbeli Tan. A Mózes öt könyvében leírt Tóra (magyarul Törvény, vagy inkább Útmutatás) későbbi, szóbeli magyarázatainak írásban rögzített anyaga. Végleges alakját az 5. században nyerte el. „Enciklopédia, amely mintegy három ezer tudós nézetét és vitáját tartalmazza törvényről, jogról, tudományról, erkölcsről” – áll a néhai József Károly rabbi z”l Kislexikonjában. A Midrás talmudi fejtegetések gyűjteménye, a háláchá (szó szerint: eljárás) a Talmud törvényekkel foglalkozó része.

Nos, a bócherok, a tanulók ezeket a rendkívül nehéz, jórészt arameus nyelvű műveket (a Talmud nem könyv, hanem könyvtár) tanulmányozzák. Milyen korban és meddig tanulmányozzák? Lehetőleg élethossziglan, lehetőleg éjjel és nappal. Az indok két igehelyben található. Az egyik Mózes ötödik könyvében (6:7), a „vösinantam lóvánhéché” mondat: „és ismételd azokat fiadnak, és beszéld róluk, amikor házadban ülsz, amikor az úton jársz, amikor lefekszel, és amikor fölkelsz”. A másik Józsué könyvében (1:8), amely úgy hangzik (magyar fordításban), hogy „ne múljon el ez a Törvénykönyv a te szádtól, tanulmányozd azt éjjel és nappal”.

A jesivák története a Közel-Keletről indult – Babilóniából, a mai Irak területéről és Erec Jiszráélből –, Spanyolországban, Itáliában szökkent virágba, Kelet-Európában – Litvániában, Lengyelországban, Ukrajnában, kisebb része Magyarországon – érte el működése csúcseit, és a maradék ide, Erecbe tért vissza. (Amerikában is nagy jesivák vannak.)

A jesivák ifjakat (csakis fiúkat) tanítottak, akik nősülésük után kenyérgyártó foglalkozás után néztek. Létezik „kolél” (jelentése: közösség) is, ami ugyancsak tanház, de felnőtt, házaspárosok számára. Ám a tanházak működéséhez anyagi fedezet kell. A benne tanulók élelmezése, lakhatása, a „ros jesivá”, vagyis a dékán és a kisegítő személyzet fizetése, a jesivaépület tulajdonlása/bérlése, sőt többnyire az ott tanulók családjának eltartása (a kolélokban családfők tanulnak) pénzbe kerül.

A költségeket az illető helység zsidó közössége, illetve annak jómódú tagjai állták. (Az utóbbi évszázadokban a zsidóság többsége az európai országokban élt, fentiek döntően az askenázi zsidóságra vonatkoznak.)

A jesivák sokfélék. Külön jesivákban tanulnak a vallásos askenázi (európai) és szefárd (balkáni, közel-keleti és észak-afrikai származású) fiatalok. A „chászid” (a szó jelentése: jámbor) a 18. században a mai Ukrajna te-

riületén kialakult, vallásgyakorlásába misztikus elemeket keverő áramlat. A chászidok szellemi vezetőjük származása szerint – Lubavics, Gur, Wiznits, Belz, Szatmár(!), sőt Makó „udvarokba” tömörülnek. Az egyes udvarok között időnként pattanásig feszülnek az ellentétek. A chászid módszer ellenzői a „mitnágdim” (magyarul: ellenzők), akiket valamikori működési helyükről litvánoknak is neveznek. Mindezek jellegzetes öltözetükkel – kaftán, strájmli (prémes kalpag) vagy különböző karimájú kalap – különböztetik el magukat egymástól és a többségtől.

Léteznek cionista jesivák és állami jesiva-középiszkolák is. Tanulóik – összehasonlítva a fentiekkel – aligha nevezhetők bócheroknak. Európai öltözetet viselnek, horgolt kipát hordanak. Tanulmányaik a Talmudon, a háláchán kívül világi tantárgyakat is felölelnek, beleértve az elektronikát és a komputerprogramozást is. Gyakran egyetemen tanulnak tovább, és az arra alkalmasak letöltik katonai szolgálatukat. A jesivák világában ők vannak kisebbségben.

Az eltelt bő két emberöltő alatt a chárédi jesivabócherok száma négyszázról több tízezerre emelkedett. A zsidó népesség túlnyomó többsége, a világi és hagyományörző askenázi és szefárd tömegek egyre kritikusabb szemmel nézik a chárédi életmódot és e közösség gyorsan növekvő arányát a társadalmon belül.

Az Izraelben működő jesivák zömét ma az állam finanszírozza. (Egyes hangsúlyosan antionista chászid intézményeket külföldről pénzelenek.) A katonai szolgálatot nem teljesítő jesivanövéndéket a közvélemény nagy része parazítáknak, az adófizetők sekelein élősködő ingyenélőknek tekintik.

Nem növeli a rokonszenvet iránjukban, hogy a vallásos pártok – ki-

használva koalíciós súlyukat – nem teszik lehetővé, hogy a mindenkori kormány keresztülvigye a chárédi fiatalok – legalább a fiúk – besorozását és a százezres nagyságrendű chárédi népesség integrálását a munkaerőpiacra. (A nyolc-tíz, esetenként még több gyereket vállaló, gyakran egész életüket a kolélokban tanulással töltő ultraortodoxok Jeruzsálemben, Bné Brákbán és másutt a legalacsonyabb jövedelmű rétegekhez tartoznak.)

A munkavállalás alapvető feltétele viszont a megfelelő iskolázottság. Az állam eddig azt sem tudta kikényszeríteni a chárédi jesiváktól, hogy az alapvető világi tantárgyakat tanítsák: e jesivák végzettjei alig hallottak matematikáról, fizikáról, földrajzról, nem is beszélné idegen nyelvekről (a jiddisen kívül).

És mit mond erre a chárédi közösség?

Azt, hogy a ma élő zsidók kivétel nélkül chárédi zsidóktól származnak. Aki ettől az életformától az elmúlt századokban elvált, az beolvadt a „gojim”, a népek közé. Annak az utóda ma már nem zsidók. Zsidó állam híján a Talmud tanulása és a parancsolatok annak szellemében történő betartása őrizte meg a zsidó népet közel kétezer éven át. És ezzel az érveléssel bizony nehéz szembeszállni.

Ezt a logikát követve a jövőendő Izrael zsidó polgárai is a mai vallástartók (ultra- vagy mérsékelt ortodoxok) utódai lesznek!

Ennek már egyértelmű, látható jelei mutatkoznak. A világi zsidó lakosság körében az egy-két-három gyerekes család a divat, de terjed az egyszülős modell, ahol legfeljebb egy gyerek van. A modern életvitelű asszony karrierépítése már a harmincas éveire tolja ki az első gyerekszülést – ha egyáltalán vállalkozik rá.

A kilencvenes évek elejének tömegelijája lecsengett: a másfél mil-

liós oroszországi alija tizedrésze viszont szülőföldjére. Az utóbbi másfél évtizedben 150 ezer, zömmel itt született, a Cáhál és az itteni egyetemek által kinevelt fiatal high-tech szakember távozott a tengerentúlra, családostól. Mindezek a világi berendezkedésű társadalom erejét gyengítik, jövőjét veszélyeztetik.

Ezzel szemben, meglehetősen váratlanul, erősödik az alija a hatalmas észak-amerikai zsidóság köréből. (Az izraeliek mennek, az amerikaiak jönnek, bár az arányok nem ugyanazok.) Az amerikai alija káderei ortodox és ultraortodox fiatal családok, akik az itteni szokástól eltérően felsőfokú végzettséggel rendelkeznek.

Reményt keltő példák az ortodox életmódot folytató izraeli tudósok. Elsőként *Robert Aumann* matematikust említjük, aki 2005-ben közgazdasági Nobel-díjban részesült.

Náthán Aviézer professzor, a Bár Ilán Egyetem fizikaprofesszora világszerte népszerű *In the Beginning* (Kezdetben teremtette) című tanulmányában a Biblia, illetve a zsidó vallási hagyomány és a háláchá szintézisét tárgyalja a tudománnyal.

Az idén elhunyt *Cyrl Domb* nemzetközi híru elméleti fizikus Amerikából települt át Izraelbe: ő ugyancsak vallástartó zsidó volt.

Végül, de nem utolsósorban – különbözőtessék meg hosszú életre –, *Daniel Herskovits* rabbi-politikus-matematikus a szigorúan ortodox tudós példája. A haifai zsinagógában rabbihivatást betöltő, az egész világon elismert matematikaprofesszor Izrael jelenlegi kormányában tudomány és technológiaügyi miniszter. Tegyük még hozzá: családja erdélyi származású.

A jövő háborúit együtt kell megvívunk. Kéz a kézben, együtt harcolva, együtt imádkozva...

Halmos László Rehovot

Bächer Iván: Idegen ország

Elszomorító, ha valaki nem találja „honját e hazában”. Mintha idegen országban élne. Különösen akkor, ha nem ő változott meg, hanem a körülmények.

Csak a magyar kultúrát viszi a hátán, mint csiga a házat. Azt a demokratikus hagyományt, melyet Mikszáth, Krúdy, Móricz és Ady neve fémjelzett. Igyekeznek az idegen országtól távol tartani magát. Néha el-elzsomorodik emiatt. Nyugtalanító jelenségek gyötrik. A meggyalázott, majd elvitt Károlyi-szobor, exponált politikai szereplők alpári viselkedése, közvetett, majd közvetlen zsidózás az ország parlamentjében.

A kötetbe szerkesztett cikkek sorában jelentős helyet foglalnak el a könyvismertetések. Bitó László: A Névtelen evangéliuma, Sironi: Hóhérok és áldozatok kötet, Csapodi Tamásnak a bori munkaszolgálatosok rettenetes sorsát bemutató műve. Szinte szubjektív felhangú Bródy András életének vázlatos áttekintése. Ő a jellegzetes Bródy család leszármazottja, s olyan polgár, aki a műveltségét nem felszedte, hanem belenőt, s aki János fiára volt a legbüszkébb, őt tartotta főművének.

Apró élettörténetek villannak fel a kötetben, néha nagyon is napjainkig érvényes aktualitásokkal. A vendéglőben bort mérő fiatal kiszolgálónőről kiderül, hogy tudományos kutató, helicobakteriológus, aki szakszerű előadást rögtönöz az írónak a legelterjedtebb humán gasztrointesztinális fakultatív patogén kórokozóról.

Széles ívű portré kerekedik Svéd Sándorról, a kiváló énekesről, zenei tehetségéről és emberi adottságairól. A kiscsozmák bensőséges világáról, továbbá esendő emberi létünk szálláshelyéről, a kórházról, melynek maga a szerző is szenvedő alanya volt. Jól ábrázolja a betegek mindennapi hangulatát, az egyik kedves sorstárs, Béla bácsi korlátozottan hősies törekvéseit a kiválasztó szervek működésében. A betegség és az öregkor a testi-lelki kiszolgáltatottság melegágya.

Aki elolvassa *Bächer Iván* kötetét, nem lesz vidámabb, de gazdagabb lesz a tehetséges író való világból merített élettélményeivel.

(Budapest, 2012, *Ab Ovo* Kiadó. 175 o.)

László József

DEUTSCH GÁBOR

Rábaközi példák

Londoni kegyelettevők

Vásárosfalun. Kicsiny helység, talán 65–70 ház. Lakosai száma a 300-at esetleg eléri. Ugyanakkor régi település, közel Kapuvárhoz, Beledhez, Győr-Sopron megyében. Római pénzérméket is leltek ott. Uralták a Kanizsaiak, a Nádasdyak, az Eszterházyak. Jelenlegi nevét vagy hatszáz éve viseli, azelőtt Német-újfalu neveztek. A névváltozásnak biztosan oka is volt. Talán a környék vásárait ott rendezték, és ebben zsidók is részt vehettek. Azt tudjuk, hogy a szomszédos Beledre – amely most már város – Vásárosfaluról költöztek zsidók. A kis község hitközségileg lényegében a nagyobb faluhoz tartozott, ahol a háború előtt 300 zsidó élt. Vizsgoltam a környék falu is rendeltetett, előfordult, hogy családi kapcsolatok miatt Beledről is oda temettek. A háború után Vásárosfalun már nemigen élt zsidó. Beledről a zsinagóga körüli gertából a 300 lélek felé Szombathelyre, másik felé Sopronba cipelték, onnan Auschwitzba kerültek. Talán negyvenen élték túl a megpróbáltatást. Nem sokáig maradtak az akkori községben. Eltávoztak Reichmann, a későbbi jótékony iskolaalapító is. 1956-ban végleg elmentek, a legtöbben külföldre, csak Salamon bácsi maradt ott hűségesen, aki nemrég távozott el a földi világból. A régi rendszerben Vásárosfalut összevonták egy másik helységgel, de a lakosság a lehetőséggel élve az önállóság mellett döntött.

A vidék igen szép, és ez feltűnt Bécsben is, ahonnan több telket villaépítés céljából meg akartak vásárolni. A nagyon becsületes polgármester, Molnár Sándor figyelmét felhívták, hogy azon a területen valamikor zsidótemető feküdt. A polgármester megvizsgálta a terepet, sírkövet nem talált, de törmelék köveket igen, kerítéstartó oszlopokat nem, de rozsdás kerítésdrót-maradékokat igen.

A szomszédos városban – tehát Beleden – tartózkodó londoni Grosz Sájéhoz fordult tanácsért. Most szakítsuk meg a történetet, és beszéljünk arról, hogyan került az Angliában élő úriember a képbe. Az Abelesz család Kapuvárról származik. Amikor már lehetett Magyarországra látogatni, felkeresték szülőhelyüket, ahol a zsidó kegyhelyeket igen áldatlan állapotban találták. Segítségért a polgármesterhez, valamint más hivatalos vezetőihez, különböző egyházi személyekhez és a Mazsihiszhez is fordultak. Mindenki készséggel állt rendelkezésre. Rendbe hozták a temetőt, a megmaradt kegytárgyakat, könyveket igyekeztek megővni.

Az első lépés tehát sikerrel járt, ez ösztönözte Jiszráél Abeleszt, valamint a sajnos közben Izraelben elhunyt Benjámin nevű testvérét és az unokaöccsüket, Grosz Sájét, hogy keressék fel Kelet-Magyarországon más elhanyagolt temetőt, és igyekezzenek – természetesen segítséggel – rendbe hozni. Tizennyolc sírkertnél tartanak, amelyben jelentős szerepet vállaltak. De meg kell mondani, mindenhol segítőkészséget leltek. Azért írtuk, hogy jelentős szerepet vállaltak, mert mások is hasznos munkát végeztek. Például Smüel Szabó és csapata, azonkívül fiatalok, diákok és lelkes helybeliek. Abeleszék körül kialakult egy stáb, Winkler Misi, Gyenge Álmós és a nevetek hosszan sorolhatnánk, akik e munkába rendre bekapcsolódtak.

Beledről külön kell szólni, mert a háromszor megválasztott polgármester asszony, Tompáné Balogh Mária rendkívüli lelkesedéssel a temető nemcsak rendbe hozatta, hanem gondosan ápolják, és más emléket is állítottak az elhunytak tiszteletére. Ezen helységet Grosz Sájé mindig felkeresi, amikor Magyarhonban van dolga, és tiszteletét teszi a polgármester asszonynál. Ott talált rá Molnár Sándor, Vásárosfalun polgármestere. Invitálta Sájét a község házára, amely konyhájának egy sarka, zászlókkal a falon. Megmutatta a település címerét, vörös mezejében 3 szál arany búzakalász él

fektetett kard és ásó, fent hercegi koronára könyöklő, kardot tartó kar, a kard és a kar között aransárga hatágú csillag. Magyarázat szerint – mondta a polgármester – a páncélos kardot tartó kar és a hercegi korona a nemesi múltra emlékeztet, a lángolóan vörös pajzs az izzó hazaszeretetet, az ásó a lakosság szorgalmát, munkakészségét jelképezi, a búzakalászkok a jó termékenységű földre utalnak. De mit jelent a hatágú sárga csillag? Talán azt – vélte a város első embere –, hogy voltak valakik, akik Vásárosfaluhoz tartoztak és tartoznak, ha már nem is élve, de mégiscsak itt vannak közöttünk.

Sájé megnézte a terepet, ahol a helyiek szerint 200-an alusszák örök álmukat. A kerítéstartó karok nincsenek meg, de helyük, alakzatuk látszik. Pontosan le lehetett mérni a temető méretét. A kőtörmelék-darabkákon a héber betűk felfedezhetők, valamikor sírkövek lehettek. Sájének nem volt kétsége afelől, hogy valamit tenni kell. Munkáskéz adódik a faluban, a cselekvőkészség is megvan, a pénz azonban hiánycikk.

Gondterhelten utazott vissza Sájé Britanniába. Ahogy szokta, hetenként benézett kedvenc könyvesboltjába, amelyben a valláshoz tartozó írók találhatók. Elpanaszolta a tulajdonosnak a problémát. A háttérben egy fiatalember – nevezzük S. úrnak – lapozgatott a könyvekben. Megütötte a fülét, amit hallott. Odalépett Sájéhoz, megkérdezte, hol van az a falu, amelyről szó esett. – Magyarországon, Sopron város közelében. Anyai részről – mondta S. úr – felmenőim azon a tájon születtek, bár nem abban a községben, de mindegy is. Állom a költséget, hozzák rendbe a temetőt. Megtartotta a szavát; iparművész a megmaradt kódarabokból emlékkövet épített, a sírkertet elkerítették, azóta is pedánsan ápolják. Fénykép bizonyítja munkájuk eredményét. A felavatáson az adományozó is jelen volt, valamint a környék polgármesterei, politikusok, különböző egyházak lelkészei, rabbik, kántorok, a falu és a szomszédos Beled lakosainak jelentős száma. Szép ünnepséget rendeztek.

Könyvező polgármester

Elmúlt jó néhány hónap. Azon imaházban, ahová Sájé jár, egy fekete lapon feltűnő fehér betűkkel kérték a híveket, mondjanak zsoltárt, fohászokdjanak egy 16-17 éves kislányért, akinek egészségi állapota válságos, az orvosok nem bíznak semmi jóval. Sájé tudakolta, hogy kiről is van szó. A válasz megütötte: a jölelkű S. úr lányáról. Fejéhez kapott. Hiszen ez az ember igen sokat tett azokért, akik már nem tudják megköszönni. Sájé a rabbihoz fordult. – Nem kellene az S. úrtól rendbe hozott temetőben imádkozni a gyermek életéért? Menjen az apa gyorsan arra a helyre – javasolta a rabbi. Sájé telefonált a megadott

számra, de a nagymama – S. úr anyja – jelentkezett. A szülők a kórházban vannak éjjel-nappal, nem mozdulnak el lányuk ágya mellől. De ha Sájé vállalja az utat, az útiköltséget természetesen fedezik. A rabbi biztatta, ne gondolkozzon egy percig sem, rohanjon azonnal Magyarföldre. S. érdeme nagy, odafent biztosan számon tartják. Igen ám, de karácsony volt. Jegyet már nem lehetett szerezni, csak szerdára, újév napjára. Sájé úgy váltott jegyet, hogy még aznap sok dolga miatt vissza is induljon. Pozsonyig szölt a repülőgéj. Ott felkereste a pozsonyi bölcs, Chászám Szófer sírját, kérve a közbenjárását. Majd a csapat megszokott sofőrje először Beledre vitte, mert nem kerülhette el a polgármester asszony házat. Könnybe lábadt a szeme, amikor megtudta Sájé jövetelének okát, s kifejezte reményét, hogy a betegnek segít vendége lépése. Sájé szép esztendőit kívánt Beled lakóinak, és sietett, hogy az est beállta előtt Vásárosfalura érkezzen. Molnár Sándor polgármester társaságában elment a sírkertbe.

Az ima (hit) ereje

Az idő vészesen fogyott, csak annyit mondott: zsoltárok recitálására most nincs idő. Megteszem hazafelé az úton. Most csak idézem Mózes leg-tömörebb imáját, amelyet nővére egészségéért mondott. Örökkévaló, gyógyítsd meg őt, ezen sírok jötevő-jének gyermekét. Beszállt a rá váró autóba, még elérték a repülőgépet, igen fáradtan érkezett haza. Csak üdvözölte családját, és ledőlt aludni. Telefoncsöngésre ébredt. – Hány órakeré megint? – kérdezte a vonal túlsó oldalán S. úr. Sájé megmondta pontosan. S. úr hangja megre-megett. – Nem fogod elhinni, pedig akik itt voltak velem, igazolják. A kislány a hosszú kómából akkor ébredt fel, és ránk nézett. Sájé megszólalni sem tudott. A nagymama napról napra tájékozottabbá újabb és újabb biztató momentumokról. Két hét múlva ugyan kissé visszaesett a leány állapota, bár ezután lassabban, de fokozatosan gyógyult a beteg. Ma már folytatja tanulmányait, éli a fiatalok megszokott életét. Sájé megkérdezte a rabbit, mit szól mindehhez? A nagy tudású ember széttárta karjait. Ne csodálkozzál. Írva van: a jötevőmenyék azt a földön elnyerik jutalmukat, de azért még a túlvilági üdvösségből is jut neki néhány strigula.

Sájéval és Abelesz úrral azóta Budapesten találkoztunk, mutat egy sms-t, amelyet S. úr írt: Köszönd meg a halottaknak a közbenjárását. A Dob utca 35. udvarán, amely az ortodox iskola helye, összegyűlt vagy 9 tagú társaság. Itt beszélgettünk erről az eseményről. Smüel Szabó, aki szintén szorgalmas rendbe hozója a sírkerteknek, csak annyit mond: Mi élőkkel foglalkozunk, nemhiába nevezik héberül a temetőt az „élők házána”. Mert látnak minket az aggodnák miattunk. Valaki a társaságból csak annyit mondott: egy ilyen sztoriból ragyogó filmet lehetne készíteni. Jönnének is a zárandokok Vásárosfalura tömött autóbuszokon. A társaság legidősebb tagja, Jiszráél Abelesz leintette. Bizony sok hely van, amelyet helyes példának felhozni, mert a jót is észre kell venni. Bármilyen vastag az árnyék, nem takarhatja el a fényt. De azért nagyon sok az elhanyagolt, gazzal beborított temető, olyan is volt, amelyet dózer eltiport, és van, amelyet ezen veszély fenyegeti. Pedig ezek az utolsó jelek, hogy azokon a helyeken zsidók is éltek. Sokan már nem is emlékeznek a Hollán utcai bölcsre, Mojsze Moskovitsra – folytatva a 82 éves úr –, pedig nincs egy év-tizede, hogy eltávoztott közülünk. Ótöle hallottuk: őseink sírja szentség, ápolása kötelesség. Ez a dolgunk, ezt kell tennünk. A Sájé által elmondott történet nem sztori, hanem csoda, és azt bizonyítja, hogy helyes, amit teszünk, folytatni érdemes.

WALLENBERG-EMLÉKEST A DOHÁNY UTCAI ZSINAGÓGÁBAN

2012. SZEPTEMBER 9. 17 ÓRA

A MAGYARORSZÁGI WALLENBERG-ÉV PROGRAMJA

A WALLENBERG-ÉV FŐVÉDNÖKE

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke

A WALLENBERG-EMLÉKEST FŐVÉDNÖKEI

Prof. dr. Schweitzer József

nyugalmazott országos főrabbi és

dr. Erdő Péter

bíboros, prímás, esztergom-budapesti érsek

A PROGRAM FŐSZERVEZŐJE

Az Élet Menete Alapítvány

A Wallenberg-emlékest nyilvános. Jegyek válthatók az alábbi internetes oldalakon:

http://www.jegy.hu/programs/37382/Emlekest_Raoul_Wallenberg_tiszteletre.html
<http://eletmenete.jegy.hu/?template=blank>

Személyesen az Interticket jegyirodáiban. A jegy ára 500 Ft.*

BESZÉDET MOND:

Áder János, Magyarország köztársasági elnöke,
a Wallenberg-év fővédnöke

Louise von Dardel, Raoul Wallenberg unokahúga

Dr. Frölich Róbert, a Dohány utcai zsinagóga főrabija

Ilan Mor, Izrael Állam nagykövete

Németh Zoltán külügyi parlamenti államtitkár

Karin Olofsson, Svédország nagykövete

Zoltai Gusztáv, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének ügyvezető igazgatója

Az emlékest során kerül felavatásra a zsinagóga melletti felújított emlékpark, amely azt követően az „Igaz Ember, Raoul Wallenberg” nevet viseli.

KÖZREMŰKÖDŐ MŰVÉSZEK:

Jávori Ferenc, Fegyva, előadóművész

Kézdy György színművész

Korcsolán Orsolya hegedűművész

Rost Andrea operanékes

Varnus Xavér orgonaművész

Moderátor: Gordon Gábor, Az Élet Menete alapítvány elnöke

Raoul Wallenberg, az életmentő svéd diplomata, Budapest díszpolgára, a Világ Igaza születésének 100. évfordulóját ünnepeljük idén. Raoul Wallenberg több tízezer magyar honfitársunk életét mentette meg a vészidőszak idején. Bátorsága és embersége példaként áll előttünk, amelyet meg kell őriznünk a jövő nemzedékek számára. A Dohány utcai zsinagógában nagyszabású emlékesttel tiszteljük az embermentő hős előtt. Az emlékest a Wallenberg-év programjaként valósul meg.

* A jegyvásárlásból befolyt összeg az Élet Menete Alapítvány a Raoul Wallenberg Egyesületnek ajánlja fel, támogatva ezzel az egyesület évente megrendezésre kerülő Wallenberg-vetélkedőjét.

Fontos információk!

Helyszín: Dohány utcai zsinagóga

Időpont: 2012. szeptember 9.

Kezds: 17.00 Kapunyitás: 15.30 (biztonsági ellenőrzés miatt)

Információk: www.eletmenete.hu – www.wallenberg.hu – www.mazsihisz.hu
Helyfoglalás érkezési sorrendben. Férfi vendégeinket kérjük, hogy fejfedőt legyenek szívesek magukkal hozni.

<http://www.youtube.com/watch?v=T0yKxs-h64I&feature=youtu.be>

<https://www.facebook.com/events/407887709231823/>

Újdonságok a Wesselényiben

Sok újdonsággal találkozhat, aki a 2012/13-as tanév kezdetén a Wesselényi utcai iskolába látogat.

Immár olyan **nevelési-oktatási központot** talál itt, ahol igényesen kialakított környezetben elhivatott, nagy szakmai tudású, kreatív pedagógusok, izraeli és amerikai oktatók **várják a zsidó családok valamennyi gyermekét 1-19 éves korig.**

Gyermeknapközink az 1-3 éves korosztályt várja. 180 m²-en, szeretetteljes légkörben színvonalas ellátást és nevelést, a zsidó hagyományok, a héber nyelv mindennapos, játékos megismerését nyújtja a kicsinyeknek. A gyermekek kiegyensúlyozott fejlődését gondozónok, vallásoktató, orvos, védőnő, fejlesztőpedagógus, logopédus és pszichológus közös munkája garantálja.

Kétszoros **óvodánkban** 300 m²-en két nagy csoportszobával, fejlesztőhelyiséggel, tornateremmel várjuk a gyermekeket. A magyar óvodapedagógia és a zsidó nevelés harmonikus ötvöztetését a változatos tevékenységek, a környezet, az ünnepek programjai szolgálják felkészült óvónők és izraeli pedagógusok együttműködésében. A gyermekek játékos formában ismerkednek a héber és az angol nyelvvél, úszni járnak, művészeti foglalkozásokon vesznek részt.

A meleg, családias légkör, az életkorak és fejlettségnek megfelelő, differenciált pedagógiai munka eredményeképpen kiegyensúlyozott, a világra nyitott, jól felkészült gyermekek léphetnek óvodánkba az iskolába.

Az **iskolában** kiemelt hangsúlyt fektetünk a minden gyermekben ott rejlő tehetség felkutatására és kibontakoztatására, ugyanakkor a szükséges fejlesztésekre is. A kötelező tanórák mellett felújított tornatermünkben biztosítjuk a **mindennapos test-edzést.** A tehetséggondozást a gyermekek érdeklődésének megfelelő **művészeti, nyelvi és tudományos szakkörök, versenyek** szolgálják. Első osztálytól tanítjuk a héber és az angol nyelvet. Munkánkat a 2012/13. tanévben **izraeli és amerikai anyanyelvi tanárok** segítik.

A középiskolások látókörének tágítását, aktív nyelvtudásuk fejlesztését **nemzetközi kapcsolataink** szolgálják. Európai zsidó iskolákkal (Párizs, Stockholm, Helsinki, Szófia, Róma, Prága) közös programjainkat az EU támogatja.

Szakiskolánkban **szakács, cukrász, felszolgáló képzést** szerezhetnek diákjaink. A képzés során az OKJ-hez szükséges ismeretek mellett a **kóser konyha** jellemzőit is elsajátítják.

Gyermekeinket a zsidó hagyományok megőrzésére, a közösség iránti elkötelezettségre, aktív szerepvállalásra, az önkéntes munka örömeire, a világ iránti nyitottságra neveljük.

A család valamennyi gyermekét várjuk - egy épületben - több szolgáltatással, hogy otthonos légkörben, gondos, figyelmes pedagógusok keze alatt, a zsidó hagyományokat a mindennapokban megismerve és megélve nevelkedjenek.

Érdeklődés, jelentkezés: www.aai.co.hu, tel.: 322-2843.

Sugár Sára igazgató

Egy afrikai zsidó hagyomány alkonya Izraelben

Izraelben fátylat akarnak borítani egy ezeréves ritka zsidó hagyományra. Csaknem három évtizeddel azután, hogy az ország légihidat létesített Etiópia ősi zsidó közösségének Afrika szarvából történő kimentésére, rabbijai azon munkálkodnak, hogy „kivezessék” a közösség keszoch néven ismert fehér turbános papságát, amelynek szokatlan vallási gyakorlata szerintük nem egyeztethető össze a rabbinátus ortodox judaizmusával.

A rabbi törekvése erősíti az Izraelbe befogadott 120 ezer etiópiainak azt az érzését, hogy megkülönböztetést alkalmaznak velük szemben. Az év elején ismét felforrta a haragjuk, mert Kiriat Malachi dél-izraeli városban a földtulajdonosok egy része nem volt hajlandó bérlőnek felfogadni őket. Az etiópiaiak tiltakozását a parlament, a knesszet elé hirdettek gyűlést. „Ugyanolyanok vagyunk, mint a többi zsidó. Nincs semmilyen más vallásunk” – idézte a közük tartozó 42 éves Kesz Szemaj Eliasz szavait az AP hírügynökség.

Ők az utolsók

A zsidó hagyomány szerint a számozott Dán izraeli törzsből származó etiópiai zsidók évezredekkel el voltak szigetelve a zsidó világ többi részétől. A legtöbb zsidó közösségben a Biblia papsága helyébe a rabbi lépett, akik a szöveg tanulmányozására és az imára helyezték a hangsúlyt. Etiópia zsidó keszochjai ellenben a Biblia korának papjai által képviselt hagyományt folytatták, állandóan áldoztak, és begyűjtötték a szüret első gyümölcsseit.

A két hagyomány annyira eltérő volt, hogy az Etiópiából érkező első zsidó bevándorlóktól elvárták, hogy gyorsított áttérési szertartásnak vessék alá magukat a vallási tisztaságukat kétségbe vonó rabbi megbékítése érdekében. Amikor az 1980-as években és az 1990-es évtized elején Izrael titkos műveletekkel népes etiópiai zsidó csoportokat mentett ki a háború és az éhség elől, a rabbi egyetértésre jutottak abban, hogy az újonnan érkezőknek már nem kell átérniük, kivéve a Falasa mura néven ismert csoporthoz tartozókat, akiknek őseit sok nemzedékkel ezelőtt erőszakkal kényszerítették a keresztény hit felvételére.

A kezdeti időszakban Izraelbe érkezett 58 keszoch pap megőrizte vezető szerepét az etiópiai zsidó közösségben, és 1992-ben elérte, hogy az izraeli kormány a korábban a rabbinátus biztosított státust nekik is megadja. Am hogy az elmúlt évtizedben ezek az idős egyházi vezetők új, fiatal keszochokat avattak, akik ugyancsak igényt formáltak az egyenlő státusra, az izraeli rabbinátus tiltakozni kezdett.

Tüntetés és éhségsztrájk következett, majd az újonnan felszentelt tizenhárom keszoch keserű szájjal megállapodást kötött Izrael vallási ügyekkel foglalkozó minisztériumával. A hatóság végül hajlandó volt végrehajtani az erre vonatkozó 2010-es kormányhatározatot, elismerte egyenlő státusukat, és állami fizetést biztosított nekik – de világosan leszögezte azt is, hogy ők az utolsók, akiknek ezt a lehetőséget megadták.

„Ez így lesz a legjobb” – vélekedett a 63 éves Jozsef Hadana rabbi, aki korábban maga is megbecsült keszoch volt, de már régóta felcserele az apja által viselt fehér turbánt, a sast az ultraortodox zsidók fekete kaftánjára és kalapjára. „Két és fél

ezer évig éltünk Izrael népétől elszigetelten, és most visszatértünk: meg kell találnunk a módot arra, hogy egy népet alkossunk” – fűzte hozzá. Hadana nagyra becsüli a keszochokat, akik Etiópiában estéknél felelevenítették közösségük tagjainak Jeruzsálem aranykorát, és így életben tartották az etiópiai zsidók vallási hagyományát. „Am ma mindenkinek, aki fenn akarja tartani ezt a tradíciót, rabbinikus képzést kell kapnia, ami segíthet abban, hogy az etiópiai bevándorlók beilleszkedjenek az izraeli társadalomba” – közölte a rabbi.

A szivárvány színeiben pompázó napernyők

Az etiópiai-izraeliek helyzete kezdettől fogva nehéz volt.

Soraikban sok az analfabéta, mely kulturális szakadék választja el őket a lakosság más csoportjaitól, a családon belüli erőszak pedig felülmúlja az országos átlagot. Az idősebb nemzedék számos tagja végzett alant munkát, a férfiak között sok volt a biztonsági őr, a nők között a takarítónő.

Gyermekeik viszont, akiknek többsége Izrael ortodox zsidó vallási iskoláiban tanult, már folyékonyan beszélnek héberül, az őshonos izraeliekkel együtt szolgálnak a hadseregben, és mind többen folytatnak közülük mérnöki és tudományos tanulmányokat az izraeli egyetemeken. De még ennek a nemzedéknek a helyzete is hátrányosabb, mint a többi izraeli.

Az etiópiai zsidóktól korábban is elvárták, hogy megreformálják magukat. 1904-ben Jacques Faitlovich, az egyik első zsidó, aki találkozott velük, azt mondta a keszochoknak, hogy ha el akarják fogadtatni magukat a szélesebb zsidó világban, fel kell hagyniuk az olyan elavult szokásokkal, mint a húsvéti állatáldozatok. Arra is felszólította őket, hogy szakítsanak szerzetesi tradícióikkal, amely mindenütt másutt megszűnt már a zsidóság kebelén belül. (Etiópia utolsó zsidó szerzetese Izraelben fejezte be földi pályafutását egy zsinagóga elszigetelt fülkéjében, ahol a tisztaság megőrzése végett mindig maga készítette el ételét. Mintegy 10 éve halt meg.)

A szivárvány színeiben pompázó napernyőkről könnyen felismerhető keszochok azonban ma is fontos szerepet játszanak. Az etiópiai bevándorlók első nemzedékének tagjai őket kérik meg arra, hogy simítsanak el egy-egy családi viszályt, vezessenek egy temetkezési menetet, és a hagyományos kóser módon vágják le az állatokat. Az izraeli hatóságok mindazonáltal csak nemrég engedélyezték számukra, hogy levághassák

a kizemelt állatokat a mézszárszékben, noha a rabbi előírásai értelmében nem számítanak kósernek.

A rabbi ráadásul még ma is ragaszkodnak saját szabályaikhoz a házasságok tekintetében: az csak akkor törvényes, ha államilag elismert rabbi adja össze a párt, és a szertartásnak része például a gyűrűcsere vagy a pohár eltaposása, ahogy a hagyomány előírja.

Bár az ország lakóinak többsége laikus, a zsidó esküvőket az ortodox rabbi vezetik le. Izrael nem ismeri el a polgári házasságot vagy a judaizmus liberálisabb reformirányzataihoz tartozó rabbi által végzett esküvőket, ha csak nem külföldön történt a házasságkötés.

Fiatalok elvéve voltak csak jelen

A tizenhárom új keszochot izraeli rabbi kiképezték a házasságok ortodox zsidó szertartásának módjára, ennek ellenére a hivatalos esküvők után néhány nappal a maguk hagyomány szerinti „kalóz” esküvői ceremóniákat is tartottak.

Egy ilyen, a tengerparti Askelonban lebonyolított éjszakai esküvőn a hímet ruhát viselő nők afrikai ritmusokra dobálták vállait, a családtagok és barátok aranykürtöt fújtak meg a pár tiszteletére, acéledényből mézsört kínáltak, és férfiak sokasága tett currys bárányszeletet a keletlen kenyérré – a bárányt a ceremóniát vezető keszoch vágta le.

A frissen felszentelt 44 éves Abiju Azarija fehér turbánt és kendőt viselt, és ősi etiópiai nyelven esküvői áldásokat kántált. „Azért énekelem ezeket az áldásokat, hogy emlékezzetek a fiatalokra arra, hogy milyen volt egy esküvő Etiópiában” – mondta amhara nyelven.

Am fiatalok elvéve voltak csak jelen. A teremben lévő mintegy 300 személy zöme az idősebb nemzedékhez tartozott. A tucatnyi fiatalabb etiópiai-izraeli odakint olcsó izraeli sört iszogatót, és okostelefonjait babrálta. Amikor véleményüket kérdezték a szertartásról, kitérő választ adtak. „Én remélem, hogy fennmarad ez a hagyomány, de valószínűleg nem fog” – vonta meg a vállát a 24 éves David Nadu.

Az újonnan felszentelt keszochok megpróbálják feltartóztatni a feledésbe merülés folyamatát. Kesz Szemaj közlése szerint hamarosan újabb 30 keszochot avatnak, még akkor is, ha Izrael egyiküket sem ismeri el. „Kétezer-ötszáz éven át megőriztük a tradíciót. Közösségünk nem fogja megengedni, hogy alig harminc év alatt tökéletesen felszámolják az ősi hagyományt” – szögezte le eltökélten.

(MTI)

A kapcsolatok jegyében: Rijekában és Tatán

Rijekában

A Szentírás szerint a zsinagóga Isten hajléka, Isten háza. Löw Lipót (1811–1875) szerint az élet kútforrását találjuk benne.

A hódmezővásárhelyi hitközség egyik hitéleti és kulturális küldetése a kapcsolattartás a hazai és a külföldi zsidó szervezetekkel. Ennek jegyében került sor augusztus 3-án a horvátországi Rijeka (Fiume) egykori zsidónegyedének felkeresésére, s ezen a napon a sabbatot az 1930-ban épült, ortodox zsinagóga-ban köszöntötték. A talmud ünnepként tartja számon idén augusztus 3-át, s a szeretet napjaként említi.

Mivel Baumhorn Lipót (1860–1932) 1902–1904 között épült, bizánci templom típusú neológ zsinagógáját 1944-ben a náci egyetlen éjszaka leforgása alatt megsemmisítették, a helyi zsidóság az Angyal Győző és Pietro Fabbro-féle templomot használja. A vásárhelyi hitközség kis csoportja leróta kegyeletét a fasizmus 278 rijekai zsidó áldozatának emléktáblájánál.

Bár a tengerparti nagyvárosban mintegy száz zsidó család él, de az asszimiláció miatt csupán kevesen ülik meg a vallási ünnepeket. A világ sok országából viszont szívesen keresik föl az Ulica Ivana Filipovica 9. sz. alatt található templomot.

Tatán

Legközelebb *Keresztes Erzsébet* meghívásának tettünk eleget a Komárom-Esztergom megyei Tata városában. Házigazdánk 1947-ben született Hódmezővásárhelyen, az itteni Bethlen Gábor Gimnáziumban érettségizett 1965-ben, majd 1969-ben magyar-orosz szakon diplomázott a szegezi Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán. Oroszlányban és Budapesten tanított, majd szociálpedagógusként dolgozott. Egy fia és két leánya született. Róbert nevű fia informatikus New Yorkban, Erzsikének tőle két unokája van, Jossi és Dina, akik egy New York-i héderbe járnak, s többször látogattak el hitközségünkbe. Vendéglátónk bár Oroszlányban és Tatán él, ám szinte minden nagyünnepet velünk tölt. Vásárhelyiségét és zsidóságát híven őrzi.

Erzsike pompás kóser ebéddel fogadta az *Erdélyi Miklós* ügyvezető elnök vezette hitközségi delegációt, majd megtekintettük a Gerecséhez közel eső, gazdag történelmi múlttal bíró települést. Sétált tettünk az Öreg-tó partján. A tatai vár történelme a 14. századra tekint vissza, Mátyás királyunk pihent meg benne, s vadászott a környékén. Sokat köszönhet a vár és a település az Esterházy családnak.

Ézelőtől kaptunk az itteni zsidóság múltjából is. A 13. században már laktak itt zsidók, bár 1360-ban és 1492-ben is kiűzték őket, de sikerült rövidesen visszatelepülniük. A ma is álló csarnok típusú zsinagóga Wechselmann Ignác (1828–1903) műépítész tervei alapján 1861-ben épült meg. Jelenleg a templombelsőben a Görög-római Szoborműsorok Kiállítását tekinthető meg. A zsinagóga udvarán látható a közelmúltban elhunyt Lugossy Mária holokauszt-emlékműve.

A vészkorszak idején, 1944 júniusában, a tatai zsidókat is a komáromi erdőben létesített gettóba zárták, majd 13-án és 16-án két transzporttal deportálták őket. Az Auschwitzba hurcolt 650 ember közül csak néhányan éltek túl a holokausztot.

A tatai zsinagóga

Szigeti János

Menáhem Kohen kijavította a Szentírást

Befejezte különleges küldetését egy izraeli kutató: *Menáhem Kohen* harminc évvel ezelőtt határozta el, hogy megszabadítja a héber Bibliát a fellelhető összes szövegbeli hibától, elkészítve az Öszövétség teljes mértékben hiteles kiadását. Most végére ért a munkának.

A szakember által végzett korrekcióra, amely elsősorban a nyelvtani pontatlanságokra és a bibliai szimbólumok bonyolult halmazára összpontosított, a héber Biblia – keresztény szóhasználatban Öszövétség – első igazán nagyszabású átvizsgálása az elmúlt 500 évre visszamenőleg. Több ezer középkori kézirat áttanulmányozása révén az immár 84 esztendő Kohen összesen 1500 pontatlanságot fedezett fel a héber szövegekben. Ezeket mind kijavította saját, 21 kötetes változatában, amelynek utolsó része várhatóan jövőre jelenik meg.

A zsidó törvények szerint egy tóratekeres érvénytelen, amennyiben egyetlen betű is hibásan vagy rossz helyen szerepel benne. Kohen természetesen nem akarja megváltoztatni a zsidó szertartásoknál használt szent tekerces írásmódját, amely igyekezet valószínűleg heves ellenállásba ütközne, csupán azoknak a verziók-

nak a pontosítását tűzte ki céljául, amelyeket a héberül tudók olvasnak a szövegek tanulmányozása végett.

A Tel-Aviv melletti Bar Ilan Egyetemen dolgozó Kohen elsősorban az Aleppói Kódexre, a héber Biblia legpontosabb másolataként számon tartott ezeréves pergamenszövegre támaszkodott munkája során. A kódexet évszázadokon keresztül a szíriai Aleppó nagy zsinagógájában őrizték, elzárva a kutatók, így Ben Hajim elől is. 1947-ben azonban egy szíriai csoport felgyújtotta a zsinagógát, és a pergamen egy rövid időre eltűnt, majd egy évtizeddel később jelentős részét Izraelbe csempészték.

A mára digitalizált kódex kitűnő alapot biztosított Kohen számára, ám mivel a szöveg nagyjából egyharmada – mintegy 200 oldal – továbbra is hiányzik, a kutató kénytelen volt a pergamen többi része, valamint a héber Biblia második legautentikusabb verziója, a 11. századi Leningrádi Kódex alapján „átvizsgálni” a mózsi könyveket. Kohen felhasználta az elérhető legátfogóbb kommentárokat, is, mindenekelőtt a 11. századi Slovo Jichaki, ismertebb nevén Rási magyarázatait.

(Az MTI nyomán)

Olvasói levelek

Magyar zsidónak lenni jó!

Ismét feltámadni látszik nálunk az antiszemitizmus. Az új gyűlölködők nemzetnek tüntetik fel magukat. Pedig az antiszemitizmus nem új és nem nemzeti. A zsidógyűlöletről elsőként a Biblia tudósít, a Krisztus előtti 1900–1800 közötti időből. Szent Jeromos pedig idősámításunk 342–420 éveiben a zsidókat minden ember ellenségének tartotta. Azokat a zsidókat, akik az egyistenhitet adták az emberiségnek.

A magyarországi zsidógyűlölet egyes Árpád-házi uralkodók idején kezdődött, és a magyar történelem folyamán – más népek történetéhez hasonlóan – hol élesen, hol lappangva, de létezett.

A gyűlölet általában rendkívül praktikus politikai, hatalmi eszköz. Könnyen felizzítható, aztán már szinte öngerjesztő. Nem igényel új megoldásokat, csak régi vagy éppen aktuális célpontokat. Nem túl költséges, és bármikor bevethető. Kiválóan elfedi a társadalmi problémákat, eltereli a felgyülemelő feszültségeket. Remek közönségmozgósító, közösség- és mítosz-szervező. Hátránya, hogy nehezen lehet féken tartani. Ezt a hátrányt azonban politikai előnyei bőven ellensúlyozzák. Hátránya még, hogy legfőbb mai formái – mint az antiszemitizmus és a rasszizmus – a fejlett demokráciákban teljesen szalonképtelenek.

A gyűlöletet mint politikai eszközt tehát önmagát demokratikusnak deklaráló párt csak kódoltan alkalmazhatja.

Az „egyszerű antiszemiták” semmit nem tudnak a zsidó vallásról, történelemről. Lehet, hogy többségük egyetlen zsidót sem ismer személyesen. Zsidógyűlöletükhöz nincs is szükségük zsidókra. Ismerik viszont saját életük megoldatlan problémáit, öntudatlanul is érzik, hogy képtelenek azokkal szembenézni, és főleg képtelenek életvitelükön ennek megfelelően változtatni. Nehézségeik okait másokban keresik, a megoldást másoktól várják.

Ellenséget találni és gyűlölni könnyebb, mint felelősséget vállalni önmagukért. Csoportokba szerveződve pedig a gyűlölet a sikeresség, az együtt tartozás, a fontosság és a felsőbbrendűség illúzióját kelti bennük. Nem veszik észre, hogy gyűlöletre nem lehet életstratégiát felépíteni. A gyűlölet elveszi az energiájukat valódi életük valódi kérdéseinek megoldásáról. Gyűlöletük zsákutcába viszi őket, bármilyen lelkesen menetelnek, bármely egyenruhában. Gyűlöletüktől semmilyen futballcsapat nem fog több gólt lőni, nem lesz több és jobb munkahely, nem lesz magasabb életszínvonal önmaguknak és családjuknak.

Szegény antiszemiták. Mindezt nem látják. Nem látják, hogy hamis politikai erők eszközei.

Mindezek ellenére magyar antiszemitizmusról beszélni hibás általánosítás. Igen, ma is vannak Magyarországon antiszemiták. Mint mindig, ha a társadalomban, gazdaságban válság van, hangosabbak, erőszakosabbak. Így vezeték le feszültségeiket, így vezeték félre őket felelőtlen politikai erők.

A sorsán javítani akaró, azért tevékenykedő, magyarságával nem kérkedő, azt természetesnek tartó többség nem antiszemita, és nem gyűlöletre épít fel az életét. Jelen sorok írója „mindenkét ismer mindenkit kisvárosban” született. 68 év alatt senki nem zsidóztat le.

Eddig. Most megtörténhet, de ezt is emelt fővel, büszkén kell vállalni. Mint ahogy nemzetünk büszke lehet arra a teljesítményre, amivel a magyar zsidók hozzájárultak az emberiség és Magyarország felemeléséhez.

Minden más kisebbségnél több véráldozattal és a hazáért való tettekkel megszolgáltuk és kivívtuk helyünket e nemzetben és e hazában.

Ne azt nézd, hogy a haza mit tehet érted, hanem azt, hogy te mit tehetsz a hazáért, mondta egy amerikai elnök.

A magyar zsidóság rendelkezésére állt az Árpád-házi királyoknak, ha kellett, és elszenvedte az üldöztetést, ha úgy látszott, nincs szükség rá.

A magyar zsidóság kivette a részét az 1848-as szabadságharcból, majd ezt követően az ipar és a kereskedelem kiépítéséből, a modern polgári társadalom megalapozásából.

A magyar zsidóság harcolt az első világháborúban, és bár fegyvertelenül küldte a frontra a haza, részt vállalt a második világháborúban is.

Aztán bekövetkezett 1944, és a haza a halálba küldte a vidék magyar zsidóságát, közel félmillió magyar zsidót.

Nincs ma itthon és a világban olyan magyar zsidó család, amely ne vesztette volna el családtagjainak többségét a holokauszt során. Megtörve bár, de mégis visszajöttek túlélők. Itt él mintegy 100 ezer magyar zsidó, és a világban máshova szóródtak is magyarul gondolkodnak és magyarul álmodnak.

Mert zsidó magyarnak születtek. Ezt a nyelvet beszélik, szeretik Petőfit és Aranyt, szeretik a magyar dalokat, a magyaros ízeket, a magyar tájakat, mert a szülőhaza nem lecserelezhető.

Az itt élők pedig szeretik, hogy Európában élnek, Európához tartoznak, ha vallásosak, megtarthatják ősi vallásukat, szeretik, hogy hazájuk demokráciára van ítélve. Ismerik a jelen demokráciadeficit súlyos tüneteit, de úgy tartják, hogy mindez átmenet csupán. Minden más utat kipróbált már a magyar nép, és minden más út zsákutcába vezetett. Ezért nincs más lehetősége a nemzetnek, mint a teljes szabadság és demokrácia útja.

Magyar zsidónak lenni jó. Őseink sírjai e földön domborulnak. A több mint ezeréves magyar és a több ezer éves zsidó kultúra ötvöződik bennünk tudatosan vagy tudat alatt. Ez hallatszik a „Szól a kakas már” különös dallamaiban, ez szólal meg Radnóti minden – más nyelvre szinte lefordíthatatlan – fájdalmasan szép verssorában.

Büszkén, emelt fővel kell és lehet vállalnunk magyar zsidóságunkat, küzdenünk az antiszemitizmus és minden gyűlölet ellen. Mi is megbűnhődöttük már „a múltat s jövődőt”. Sokat tettünk, teszünk és tehetünk még magunkért és a hazánkért.

Mert magyar zsidónak lenni jó.

Sós Csaba

**Azon a napon én is zsidó voltam!
Nem elég, amit a politikusok tesznek az antiszemitizmus ellen**

Álltam a kaposvári zsidótemető helyreállított ódon sírkövei között, és közben arra gondoltam, hogy igen, minden a szavakkal kezdődött! A haláltáborokba induló marhavagonok ajtóit csak ezt követően csapódtak be zsidó honfitársaink mögött. Barbár, emberi mivoltukból teljesen kivetkőzött antiszemita brigantik ismét, immár többször, megrongálták a kaposvári zsidótemetőt, hogy mérhetetlen fájdalomt okozzanak a még élő hozzátartozóknak, hogy megzavarják az ártatlan holtak békés nyugalma, és főleg hogy félelmet keltsenek a zsidó emberekben.

Megható és biztató volt az a szolidaritás és összefogás, amely első-

sorban a ledöntött síremlékek helyreállításban mutatkozott meg. Megszóltak a politikusok is! Orbán Viktor miniszterelnök (Fidesz) levélben fejezte ki együttérzését, és biztosította a kaposvári zsidó hitközség elnökét, hogy „a kormány garantálja a háborítatlan, emberhez méltó és félelem nélküli életet”. Szita Károly, Kaposvár polgármestere (Fidesz) közleményben ítélt el a vandál pusztítást, Gelencsér Attila, a megyei közgyűlés elnöke (Fidesz) pedig 100 ezer forint jutalmat ajánlott fel a nyomravezetőnek. A politikai pártok közül a Magyar Szocialista Párt és a Demokratikus Koalíció helyi szervezetei szintén közleményben ítélték el a sírok meggyalázását. A történelmi egyházak emlékeztetnek a beszédes csendben maradtak!

Oh, igen! Mennyivel egyszerűbb az íróasztal mellett levelet írni, közleményeket kiadni, pénzjutalmat felajánlani, mint cselekedni, tenni, folyamatosan szembeszállni a hétköznapi antiszemitizmussal! Az egész politikai osztályt, de elsősorban a „kétharmadukra” oly büszke kampányban megígért „két kijózanító pofon” elmaradásában, a kettős beszédben („mi minden szélsőséget elítélünk, legyen az jobb- vagy baloldali...”), a Horthy-kultusz újjáélesztésében (pl. Corvin-lánc kitüntetés), Nyirő József újratemetésében, és a sort még hosszan folytathatnám. Harrach Péter, a Kereszténydemokrata Néppárt frakcióvezetője például Prohászka Ottokár katolikus megyés püspököt védve és tevékenységét méltatva egészen odáig ment, hogy ezzel ugyan „nem azonosítja magát a hitleri megoldással, de azonosítja magát a hitleri problémával” (copyright: Révész Sándor közíró: Szöveg és feladat. Népszabadság, 1999. március 12.).

Egyértelmű kiállásra, egyenes beszédre politikusainknak, kormánypárti és ellenzéki képviselőinknek szinte minden nap lenne lehetőségük, de gyávaságból, közönyösségből, politikai haszonlesésből vagy ki tudja, miért, ezt minden alkalommal elszalasztják! Egy ilyen esettel szeretném szembesíteni őket! 2012. április 3-án 17 óra 57 perckor az Országgyűlés 177. ülésszámjának levezető elnöke, az Országgyűlés egyik alelnöke, Balczó Zoltán (Jobbik) ötéves időkeretben megadta a szót Baráth Zsolt országgyűlési képviselőnek (Jobbik) napirend utáni felszólalásához. Baráth Zsolt „Tisztaeszél 130 éve” című, napirend utáni felszólalásában 4 percig és 12 másodpercig mondta, mert zavartalanul mondhatta hazug, gyalázatos, antiszemita gyűlöletbeszédét. A képviselő eredeti végzettségét tekintve egyébiránt „általános iskolai tanító”, diplomáját 1977-ben a Jászberényi Tanítóképző Főiskolán szerezte. A parlamenti jegyzőkönyv az utókor számára és a magyar Országgyűlés „legnagyobb dicsőségére” megörökítette a beszéd fogadtatását: „Iaps a Jobbik soraiban.”

Baráth Zsolt nálam kiiratkozott a kultüremberek köréből, ezért vele nem foglalkozom. Ideológiai átokfutását, eszméit, rasszizmusát, antiszemitizmusát elutasítom. A helyzet azonban ennél sokkal súlyosabb!

Teljesen nyilvánvaló, hogy a miniszterelnök, a kormány tagjai, valamennyi országgyűlési képviselő, kormánypárti és ellenzéki, ismerte a Parlament napirendjét, tudván tudták, hogy napirend után ki és milyen témában jelentkezett felszólalásra. Amennyire a videofelvételek alapján meg tudtam állapítani, a kormányt képviselő dr. Fónagy János államtitkár (Fidesz) leszámítva, csak a Jobbik képviselői voltak jelen.

Kérdezem az ország akkori köz-

Kedves Szegedi Csanád!

Vallásunk értelmében ön zsidó.

Mégis ha időben kérdez, lebeszéltem volna, hogy elhamarkodott lépést tegyen, vagyis hogy találkozzon kérjen Köves rabbitól. Sajnos nem kérdezett, a találkozó létrejött, ahol ön – a napvilágra került információk szerint – bocsánatot kért a zsidóktól, ha megbántotta volna őket. És olyan értelemben nyilatkozott, hogy zarándokutat tervez Auschwitzba, a halottak előtti kegyeletének demonstrálására.

Ne haragudjon, de ez ebben a formában több szempontból is színjátásnak tűnik, és arra enged következtetni, hogy ön, aki párttársai és – legyünk őszinték – a zsidóság előtt is enyhén szólva kényes szituációba került, esetleg a vallásban kíván „feloldozást” nyerni.

Sajnálom, hogy ki kell ábrándítanom, de nem ez a megoldás! Óva intem attól, hogy hirtelen vallásos zsidóvá avanszáljon!

Hogy utólag ne érhesen vád, felhívom a figyelmét egy nem elhanyagolandó apróságra: Önnek sem Köves, sem egyetlen más rabbi sem adhat „feloldozást” a zsidósággal, nem utolsósorban saját fajtájával szemben elkövetett bűneit. Nem adhat, azon egyszerű oknál fogva, hogy egyetlen rabbinak sincs joga a zsidóság nevében megbocsátani, ugyanis a rabbi – más vallásoktól eltérően – nem Isten földi helytartója!!! A bocsánatot elsősorban otthon, a még élő felmenőtől eszközölje. És kérem, ne látogasson Auschwitzba, a jól karbantartott emlékhelyre. Látogasson inkább – Izraelben működik egy néhány – olyan pszichiátriai intézetbe, ahova a holokauszt túlélői, nemre-korra való tekintet nélkül, egyenesen valamelyik KZ-lágerből kerültek. Van köztük olyan, akinek elméjét ki kellett az átételek, és van köztük olyan, aki „csak” önálló életvitelre vált alkalmatlanná. Próbáljon a szemükbe nézni, abban megláthatja felmenőinek félelmét is!

Megjegyzem, elhatározásához nincs szüksége rabbinikus jóváhagyásra. Tegye ezt mint ember. Ne hirtelen felfedezett zsidósága tudatában, emberként tegyen meg mindent annak érdekében, hogy volt pártja ne mérgezhessen tovább a fiatalokat! Tanuljon! Tanuljon történelmet, olvassa a témában megjelent nem kevés szakirodalmat, és amikor úgy érzi, hogy tudása elégséges, nyilvánosan – ahogy a zsidók elleni uszítást, ahogy a gázkamrák tagadását tette – álljon ki és cáfolja a magyarországi régi és újnnyilasok rágalmaikat.

Ez az egyetlen járható út, hogy a zsidósággal – nem mellesleg saját fajtájával – szembeni bűnét jóvátegye.

Végezetül engedje meg, hogy a nagy magyar költőfejedelmet, Arany Jánost hívjam segítségül:

„Legnagyobb cél pedig itt, e földi létben,
Ember lenni mindég, minden körülményben.”

„lehar”

Élet Menete egykori nácik unokáinak részvételével

Egy német protestáns kisegyház kezdeményezésére Élet Menete – zarándoklatot tartottak Lengyelországban mintegy 300 ember – között egykori nácik unokáinak – részvételével.

A volt auschwitzi koncentrációs táborból indultak, és más egykori haláltáborok emlékhelyeit kis csoportokban felkeresve, összesen több mint 2000 kilométert tettek meg. A végállomás a Varsótól 100 kilométerre északkeletre lévő treblinkai emlékhely volt.

Heinz Reuss, a TOS (Tübinger Offensive Stadtmission) egyház képviselője elmondta, hogy a kezdeményezés székelyükön, Tübingenben született meg, de a szervezést több más protestáns egyház és civil-szervezet is támogatta. A zarándoklaton részt vettek olyanok is, akik megtudták családjuk történetéből, hogy egyes felmenőik is követtek el náci bűncselekményeket.

„Ezek az emberek bocsánatot akarnak kérni őseik bűneit, és meg akarják törni a hallgatást, amely e cselekedeteket övezi Németországban” – mondta Zbigniew Judasz, az egyik szervező.

Indulás előtt megemlékezést tartottak a volt auschwitzi tábor mellett lévő birkenauai tábor emlékművénél. Rövid beszédet mondott a csoport egyik tagja, Baerbel Pfeiffer, és bocsánatot kért nagyapja nevében, aki mint villanyszerelő telepítette a két tábor áram alá helyezett szögesdrótkerítését és a gázkamrák elektromos berendezéseit.

A zarándoklat a német nyelvű országokból, Izraelből, az Egyesült Államokból, Fehéroroszországból, illetve Lengyelországból érkeztek a TOS egyház honlapja szerint. Az út egy hatágú Dávid-csillagot írt le, álmomái Oswiecim (Auschwitz), Treblinka, Majdanek, Sobibor, Belzec és Chelmno voltak.

A nácik a második világháborúban mintegy hatmillió európai zsidót, köztük hárommillió lengyel semmitűtettek meg. Az emlékhely múzeumának adatai szerint az auschwitz-birkenauai táborban egymillió zsidó, 70 ezer nem zsidó lengyel, 21 ezer roma, 15 ezer szovjet hadifogoly halt meg.

(Metropol / MTI)

társasági elnökét, miniszterelnökét, a kormány tagjait, a Fidesz, a KDNP, az MSZP, az LMP frakcióját és a független országgyűlési képviselőket: hol voltak, miért nem voltak ott az ülésteremben? Kérdezem Somogy megye kormánypárti és ellenzéki képviselőit is: hol voltak, miért nem voltak ott a Parlamentben? Miért nem akadályozták meg minden törvényes parlamenti eszközzel a beszéd elhangzását? Dr. Fónagy állami titkár erőitlen, semmitmondó válasza után, a parlamenti jegyzőkönyv tanúsága szerint 18 óra 4 perckor az elnök az Országgyűlés ülést a következő szavakkal zárta be: „Megköszönöm munkájukat. Kellemsen hűsvéti ünnepeket kívánok mindnyájuknak. Az Országgyűlés ülést bezárom.” Igen, képviselőink már valószínűleg a hűsvéti ünnepekre készülődtek! Mert minden a szavakkal kezdődik ma is! És folytatódott Schweitzer József nyugalmazott

főrabbi inzultálásával, a kaposvári zsidótemető meggyalázásával...

Szabad fordításban Martin Niemöller (1892–1984) német evangélikus lelkész immár klasszikus, de ma is érvényes szavait ajánlom mindenki figyelmébe: „Először a baloldaliakért jöttek el, és én nem tiltakoztam, mert nem voltam baloldali. Aztán a szociáldemokratákat vitték el, és én hallgattam, mert nem voltam szociáldemokrata. Mikor a szakszervezetiséket jöttek el, nem tiltakoztam, mert nem voltam szakszervezetis. Később a zsidókat vitték el, de én hallgattam, mert nem voltam zsidó. A végén értem is eljöttek, de már nem volt, aki tiltakozzék.” A kaposvári zsidótemető meggyalázásakor zsidó voltam én is!

Kovács Bálint
nyugdíjas
(Somogyi Hírlap)

APRÓHIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, házi orvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.dr.viragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Örömmel tudatjuk, hogy a Rabbistület és a Mazsihisz vezetősége megállapodott David Goldberg mohéllal (Németország), aki zsidó fiúgyermek körülméletét vállalja. Amennyiben az Ön családjában ilyen szimchá (öröm) van, kérjük, jelentkezzen a Rabbiságon a 413-5580-as telefonszámon vagy a rabbistulet@mazsihisz.com e-mailen keresztül, hogy a gyermeket Ábrahám szövetségébe felvehessük.

Manikűr, pedikűr, takarítás. Hívásra házhoz megyek. 06-20-551-4580.

Otthoni szakápolást vállalunk Budapest területén, szükség esetén egyedi szakorvosi ellátással és gyógyászati segédeszközök helyszínre telepítésével. Együttműködünk a házi orvossal, kórházi szakorvosokkal. Kóser étkezést is biztosítunk. Szakmai működési engedéllyel és felelősségbiztosítással rendelkezünk. Tartós megrendelés esetén árkedvezményt adunk. E-mail cím: alarmcentrum@alarmcentrum.hu, 24 órás telefon: +36-30-443-1016.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben, a II., VI., IX. kerületekben. Messinger Miklós, www.rcontact.hu. Telefon: 06-20-934-9523.

Licites eljárással eladó ingatlanok!

Bp. III., Czetz János u. 67. sz. alatt 30 m²-es garázs. Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft.

Gyömrőn 730,35 m²-es kastély 9398 m²-es telekkel és 9758 m²-es kerttel. Kikiáltási ár: 95 000 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 604 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 603 m²-es telek. Kikiáltási ár: 3 860 000 Ft.

Balatonkenesén közmű nélküli, 620 m²-es telek. Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft.

Sárbogárd, Ady Endre úton 38 m²-es, egyszobás, komfortos öröklakás. Kikiáltási ár: 3 900 000 Ft.

Göd, Teleki Pál utcában 535 m²-es telken 53 m²-es, kétszobás, összközműves, telkes lakóingatlan melléklepülettel (9,4 m²). Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu

Főszerkesztő:
Kardos Péter

Olaszországi szerkesztő:
Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:
Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 3120 Ft

Külföldre 5760 Ft/év

USA és Izrael: 6240 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480

OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletág, előfizethető a kiadónál.

Postacsekk: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(80)-444-444-es ingyenes zöldszámon.

Szedés: WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomtatás:

VESZPRÉMI NYOMDA ZRT.

ISSN 0133-1353

Az ingatlanokról a 30-355-9541 vagy a 30-217-3460 telefonszámon lehet érdeklődni munkaidőben.

VIII. kerületi, Blaha Lujza tér melletti, 55 m²-es, pompás lakószobával lakottan fél áron eladnám. Csak megbízható egyének jelentkezését várom, zsanio1@t-online.hu

Társasházak karbantartását, kőművesmunkákat, festést, padlások, pincék, lépcsőházak takarítását vállalom. 06-70-216-0234.

Újlipótvárosban garzonlakás turistáknak kiadó. Tel.: 226-4109.

Vizes falak utólagos szigetelése, műszerez falnedvességmérés. Szántó Szigetelő Vállalkozás, 06-30-950-1306, www.falszigetelés.hu

Önkéntes munka Izraelben! Mindenki segítségére szükség van! Feltétel: megvásárolt repülőjegy! A következő csoport időpontja: október 14.-november 4. Jelentkezni: 06-20-233-8454, ljano@freemail.hu

Zsidó hagyományok betartásával nyugdíjas, megbízható, gyakorlott nő takarítást vállal. Leinformálható. Telefon: 313-4952.

Vígyszínház közelében turistáknak apartman kiadó. Tel.: 06-30-346-2223.

Órajavítás, antik órák teljes restaurálása, esetleg oda-vissza szállítással. Órák, elemek, csatok, óraszíjak (erős csuklóra is) nagy választékban. Tel.: 06-70-505-5620, napközben. VII., Garay u.-Múrányi u. sarok, a Garay térnél. Jung Péter. Web: www.jungoras.hu

Antik csillár javítása, eladása. 321-2972.

KASTÉLYOK BERENDEZÉSÉHEZ vásárolok nagyméretű, kisméretű festményeket, **EZÜSTTÁRGYAKAT,** 12 személyes evőeszközöket, cukor-dobozokat, gyertyatartókat, tálcaikat stb., Kovács Margit, Gorka kerámiáit, herendi, meissen, Zsolnay porcelánokat, régi álló, fali, asztali díszökrakat, antik, barokk bútorokat, tabernákulumot, szekreteret, reneszánsz dolgozószobát, bronz-, fa-, márványszobrokat (hibásakat is). Teljes hagyatékért első vevőként a legmagasabb árat fizetem, **KÉSZPÉNZBEN.** Díjtalan kiszállítás, értékbecslés, vidékre is. **ÜZLET: XI. KER., MÓRICZ ZSIGMOND KÖRTÉR 16. 201-6188, 06-20-323-4104.**

A pesti zsidónegyed központjában első emeleti, 63 m²-es, egyszoba-hallos lakás eladó. 06-30-276-3694.

Az Opera tőszomszédságában eladó Hajós utcai, első emeleti, kétszobás, udvari, világos, 76 m²-es, megkímélt, felújítandó, nagypolgári lakás. Irányára: 27,5 millió Ft. Tel.: 06-20-456-8250.

ÚJ ANNA OPTIKA! Örömmel értesítjük meglévő és új vásárlóinkat, hogy megnyitottuk legújabb üzletünket a Dohány utcai zsinagóga mellett. Óriási nyitási akció: **SEMMIENYEL!** Budapest VII., Wesselényi u. 2. Tel.: 321-1232. www.annaoptika.hu

HÁZASSÁG

Salom komoly társalkodót. Fülöp Zsuzsa. Tel.: 06-20-934-9523. E-mail: zszusa194705@t-online.hu

Pályázati felhívás

Mazsihisz-pályázatok

I/1 Pályázati felhívás zsidó ifjúsági szervezetek működési támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

A Mazsihisz meghirdeti 2012. évi pályázatát zsidó ifjúsági szervezetek részére működési költségeik támogatására. A pályázaton részt vehet minden zsidó ifjúsági szervezet, amely saját maga vagy ernyőszervezete tagja a Magyar Zsidó Kongresszusnak.

A 2 500 000 Ft-os (kettőmillió-öttszáz ezer forint) keretből a Mazsihisz Ifjúsági Csoportjának ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

I/2 Pályázati felhívás zsidó ifjúsági szervezetek vallási és közösségi programjainak támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 000 forint, de ebből egy támogatott személyre maximum 20 ezer forint használható fel.

A Mazsihisz meghirdeti 2012. évi pályázatát zsidó ifjúsági szervezetek részére zsidó vallási élettel kapcsolatos programjaik támogatására. A pályázaton részt vehet minden olyan ifjúsági szervezet, amely saját maga vagy ernyőszervezete tagja a Magyar Zsidó Kongresszusnak.

Előnyben részesülnek azok a pályázatok:

– Amelyek valamelyik zsidó vallási ünnephez kapcsolódó rendezvényt valósítanak meg.

– Amelyek a péntek esti kidusokhoz, havdólékhoz kapcsolódó rendezvényt valósítanak meg.

Az 1 000 000 Ft-os (egymillió forint) keretből a Mazsihisz Ifjúsági Szervezetének ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

I/3 Pályázati felhívás ifjúsági sporttevékenység támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 200 000 forint.

A Mazsihisz meghirdeti 2012. évi pályázatát zsidó ifjúsági szervezetek részére az ifjúság folyamatos sporttevékenységének és egyedi sporteseményeknek a támogatására.

Az 1 000 000 Ft-os (kettőmillió forint) keretből a Magyar Zsidó Kongresszus Ifjúsági és Sport Bizottságának ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

I/4 Pályázati felhívás ifjúsági üdülési és táborozási tevékenység támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

A Mazsihisz meghirdeti 2012. évi pályázatát zsidó ifjúsági szervezetek részére üdülési és táborozási tevékenység támogatására.

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

Az 2 000 000 Ft-os (kettőmillió forint) keretből a Mazsihisz Ifjúsági Szervezetének ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a pályázók.

I/5 Pályázati felhívás zsidótemetők gondozásához szükséges tevékenység támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

A Mazsihisz meghirdeti 2012. évi pályázatát zsidó ifjúsági szervezetek részére zsidótemetők gondozásához szükséges tevékenység támogatására.

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

A pályázati úton elnyert összeg a Mazsihisz tulajdonában, kezelésében lévő, Budapesten kívüli zsidótemetők felújításához, gondozásához szükséges utazási és szállásköltségek fedezésére használható fel.

Az 1 000 000 Ft-os (egymillió forint) keretből a Mazsihisz Ifjúsági Szervezetének ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a pályázók.

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 200 000 forint.

Az 1 000 000 Ft-os (egymillió forint) keretből a Magyar Zsidó Kongresszus Kulturális Bizottságának ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Á/1 Pályázati felhívás könyv kiadásának támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 400 ezer forint.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Á/2 Pályázati felhívás zsidó vallási könyv és egyéb nyomtatott vagy multimédiás termék kiadásának támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

Az 4 000 000 Ft-os (négy millió forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Á/3 Pályázati felhívás vallási célú rendezvények, összejövetelek szervezésének támogatására

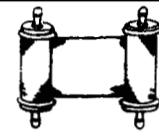
Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 400 ezer forint.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

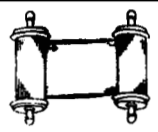
Á/4 Pályázati felhívás vallási célú rendezvények, összejövetelek szervezésének támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 400 ezer forint.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

IMADÓK

Templomok	Péntek este Szept 7.	Szombat reggel Szept 8.	Péntek este Szept 14.	Szombat reggel Szept 15.
Dohány	18.00	9.30	18.00	9.30
Franke L. út 49.	18.30	10.00	18.30	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Vasvári P. u. 5. (lubavicsi)	19.30	9.00	19.30	9.00
Thököly út 83.	18.30	9.00	18.30	9.00
Hunyadi tér 3.	19.00	9.00	19.00	9.00
Bethlen tér 2.	19.15	9.30	19.15	9.30
Nagyfüvös u. 4.	19.00	8.00	19.00	8.00
Rabbiképző-ORZSE (Bércsics u. 2.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	19.10	8.00	19.00	8.00
Alma u. 2.	18.00	8.45	18.00	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	17.30	7.30	17.30	7.30
Páva u. 39.	19.00	9.30	19.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	19.00	9.00	19.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.30	9.00	18.30	9.00
Visegrádi u. 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Dessewffy u. 23.	19.10	9.00	19.00	9.00
Teleki tér 22. (szefárd)	8.45			
Lauder iskola (Budakeszi út 48.)	18.00		18.00	
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	18.00		18.00	
Vidéken				
Vác (Eötvös u. 3.)	18.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	18.00	9.00	18.00	9.00
Debrecen (Pásti u. 4.)	18.50	8.00	18.40	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	18.50	8.00	18.40	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	18.00	8.00	18.00	8.00
Pécs (Füred u. 1.)	18.30	10.30	18.30	10.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	18.00		18.00	
Szombathely	18.30		18.30	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	18.00		18.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	18.00		18.00	
Keszthely (Kossuth L. u. 20.)	18.00		18.00	
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	18.00		18.00	

NAPTÁR

Szeptember 7. péntek
Szeptember 8. szombat
Szeptember 9. vasárnap
Szeptember 14. péntek
Szeptember 15. szombat
Szeptember 16. vasárnap

Elul 20.
Elul 21.
Elul 22.
Elul 27.
Elul 28.
Elul 29.

Gyertyagyújtás: 6.54
Szombat kimenetele: 7.57
Szlichot kezdete
Gyertyagyújtás: 6.40
Szombat kimenetele: 7.42
EREV ROS HÁSÁNÁ

A bírálattal szemben előnyben részesülnek azok a pályaművek, amelyek:

- a Wallenberg-évről kapcsolatosak
- hozzájárulnak a magyar zsidóság szellemi és tárgyi emlékeinek megőrzéséhez, különösen a cionista ellenállók történetének megőrzésében
- nagyobb mértékben vonnak be más forrásokat, támogatásokat.

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

Á/2 Pályázati felhívás zsidó vallási könyv és egyéb nyomtatott vagy multimédiás termék kiadásának támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

Az 4 000 000 Ft-os (négy millió forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 500 ezer forint.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Á/3 Pályázati felhívás vallási célú rendezvények, összejövetelek szervezésének támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 400 ezer forint.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Á/4 Pályázati felhívás vallási célú rendezvények, összejövetelek szervezésének támogatására

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 400 ezer forint.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Az 1 500 000 Ft-os (egymillió-öttszáz ezer forint) keretből a Pályázati Kuratórium ajánlása alapján a Mazsihisz vezetőségének döntése után részesülnek a támogatottak.

Az egyes pályázatok maximális támogatási összege: 300 ezer forint.

Beadási határidő: 2012. szeptember 15.

A pályázatot a pályázati adatlap kitöltésével online kell elkészíteni a <http://palyazat.mazsihisz.hu> címen.

Az esetlegesen csatolt Word, ill. Excel dokumentumok nevének utalnia kell a beadott pályázatra.

Az elektronikus benyújtott pályaművek mellett a pályázatok egy példányban kinyomtatva, postai úton is el kell juttatni a Mazsihisz Számvitel, 1075 Bp., Síp u. 12. címre. (További információk a honlapon a pályázati útmutatóban található.)

Halálozások

Nagy részvét mellett kísérték utolsó útjára a kisvárdai temetőben a 65 éves korában elhunyt Szepesi András nyírbogdányi állatorvos. Imádozt feleségével 33 évet éltek együtt boldog házasságban. Ezt még teljesebbé tették leányaik, Csilla és Zsuzsi. Temetésén Markovics Zsolt főrabbi búcsúztatta az elhunytat, a liturgiát teendőkét Nógrádi Gergely kántor vezette. Örökké gyászolják családtagjai.

Hírek, események röviden

– Gémesi György, Gödöllő polgármestere levélben köszönte meg Zoltai Gusztávnak, hogy részt vett a helyi holokausztmemorialis és Leo Tscholl emléktáblájának felavatásán. „Gondolataiddal nagyban hozzájárultál az emlékedet és méltóságát együtt-léthez” – írta a polgármester.

– Holokauszt Emlékközpont. Cím: Budapest IX., Páva utca 39. Nyitva: hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. Telefon: (1) 455-3333. Honlap: www.hdke.hu. E-mail: info@hdke.hu

EZT LÁTTAM A TÉVÉBEN

Királylány Buchenwaldban

Ismét meg kell állapítanom, hogy a holokauszt témaköre kifogyhatatlan. Amíg rendező él a Földön, addig új és új megközelítésben kapunk belőle. A minap bukkantam a vadonatúj Film Cafén egy olasz-román filmre, címe: Egy bátor asszony, azaz Savoyai Mafalda hercegnő élete. A történelemből semmi nem jutott eszembe róla, de a végén megnéztem, hogy a bátor asszony III. Viktor Emánuel olasz király lánya volt.

Hogy került őfelsége Buchenwaldba? Csak nem betért zsidónak? – fordultam magamhoz, mert nem győztem kívánni a „csattanót”. Nem akarom elviccelni, szóval a film története 1944. augusztus 24-én, Buchenwaldban kezdődik, majd később több idővonalon át jutunk ide vissza. Iszonyatos bombatámadás éri a tábort, ami nem bizonyult túl jó módszernek az életmentésre. Hullanak a csíkos ruhás rabok, hiába próbálnak menekülni, néhány száz német is földön marad, de sajnos a mi hősnőnk is megsérül.

Snitt. Vissza a múltba. Bécsi keringőre táncolnak az urak és a höl-

gyek, köztük természetesen Mafalda hercegnő, akinek hevesen udvarolnak. Ő viszont udvarol. Szeretem, csók, házasság Filippo d'Assiával. Akihez a szülei eleinte nem akarják hozzáadni, majd amikor látogatába jön a királyhoz Mussolini, hirtelen engedélyt kap a szerelmi házasságra. A fiataloknak megszületik az első gyerekek, mint kiderül, az idők során lesz még három. Tíz év elteltével folytatódik a mozi.

A férje (mivel német származású, meg egy kicsit kedve is van) orrba-szájba Heil Hitlerrezik, személyesen Göring látogat el hozzájuk. A bátor asszony arcán semmi mosoly, kicsi, de bosszantó dolgokkal tiltakozik a fasizálódás ellen. Annál is inkább, mivel van egy Eszter nevű zsidó barátja, akivel épp egy kávéház teraszán csevegnek, amikor a szemük előtt játszódik le az első itáliai zsidóellenes atrocitás. Beverik egy árus boltjának összes ablakát, majd kihúzzák a boltjából a tulaját, és hasonlóan az ablakhoz, folytatják a beverést. Eszter felugrik, közbelép, ám Mafalda is utána megy. Határozottan

rájuk kiabál, és bmondja a férje nevét. Ettől a bátor fiúk rögtön elfutnak. Egy név úgy hatott, mint egy felmentő sereg. Természetesen a férjének beaurulják, hogy zsidót védelmezett, aki felháborodottan mondja: „A zsidók nem emberek! A zsidók összefogtak Németország ellen!” Mire az asszony: „En egy ártatlanul megvert embert láttam!”

Érezni, hogy jön a szakadék. Egy magas rangú, elkötelezett SS-tiszt és egy humánus asszony nem igazán jó párosítás világegyetem idején. Mivel maga a Führer is hírül veszi az asszony zsidómentő akcióját, megüzeni, hogy Filippo hazaküldheti a feleségét. „Örülök, hogy Rómába mész?” Mire Mafalda: „Nem úgy képzeltem, hogy a Führer parancsára.”

1939-et írják, amikor az apja hívja Mafaldát, és egy németellenes feladatot bíz rá. Nehezen, de elvállalja. Németországba kell utaznia. Egyetlen dologgal nem számol, hogy nem elég a háború, de még külön üldözője is akad. Egy szemét kis német pasi, aki reménytelenül szerelmes belé. Ha nem lehet az övé, legalább tönkreteszi, figyelteti, lebuktatja. A pasi hangja mindig gúnyos és fenyegető. Mániaja lett a hercegnő, és rossz szagú leheletéből büzlök a vágy. Mint szorgalmas jó náci, 1-2 év alatt ezredesi rangba kerül. Könnyedén törbe csalja Mafaldát, hogy a férjéhez viszi, de nem viszi, hanem a halált hozza közelebb. Az út célja Buchenwald.

Snitt. Mafalda lelki eleganciával viseli sorsát. Mindenkinek mesél a gyerekeiről. Tartja magát, de a bombákkal szemben tehetetlen. Sebesülése után a barátai gyorsan beviszik egy barakkba, hátha lehet rajta segíteni. De nem. Halála előtt arra kéri a körülötte állókat, hogy a gyerekeinek ne meséljék el a szenvedéseit. Most kezdem kapiskálni, hogy mit keresett egy királylány a második világháborúban. Talán a hősiesség halált?

Bozsán Eta

A Dob utcai snorer

Most a Guttmann bácsiról fogok mesélni. De nem ám a sarki fűszeresről, a Guttmann Samuról, és nem is Smüle Guttmannról, a folyton rohangáló és mindenben tréflit látó mesziáchról (vallási felügyelő), és még csak nem is a mösige (bolond) Doved Guttmannról, aki folyton cipőfüzőt árult tizenkét fillérért, hanem a jó humorú Slajme Guttmannról, a híres snoreréről (koldusról).

Rögtön két kérdés merül fel bevezetőmmel kapcsolatban. Mikor is játszódik a történet, és hol?

Nos hát történetünk a két világháború közötti években játszódik, amikor még igazi, bechóved ortodox zsidó élet pezsgett a Dob utca környékén. És mindaz, amiről mesélni fogok, a Kazinczy-templom Dob utcai bejáratánál történt. A mi Slajmék itt telepedett le, itt snorolt. Mondhatnánk, ide szült az „engedélye”. Természetesen ő egy ortodox zsidó koldus volt, és ezért a kalapját nem helyezte a földre, mint egy nem zsidó templom előtt álló kéregető. Ez teljesen érthető, hiszen akkor mi maradt volna a fején?!

A snorolásnak megvan az évszázados koreográfiája. Ott áll a snorer az órhelyén. Jön a bálbosz (hitközségi tag), odamegy a snorerhez, kezét fog vele, és közben diszkrétén átadja a neki járó adományt.

Főhősünk azonban eltért ettől a hagyománytól, mert ő egy földre fektetett pokrócon ült, és vándlingot helyezett maga elé. Maga fölé pedig egy táblát szögezett a falra a következő szöveggel: „Kérem pengőiket a vándlingomba bedobálni szíveskedjenek. Skajach.”

Apja, is nagypapja is snorer volt, gyerekei is annak készültek, szóval a Guttmann egy tősgyökeres snorerfamilia volt. Az ő esetükben nem lehetett azon vitatkozni, hogy netán csak félíg azok, tehát hogy lett volna valaki a családban, aki mással is foglalkozott volna.

Abban az időben békésen éltek egymás mellett a zsidó koldusok a templom Kazinczy utcai bejáratánál a lépcsőkön üldögélve, álldogálva a Dob és a Kazinczy utca sarkán, és természetesen a Dob utcai templombejáratnál. Nyugodtan megállapíthatjuk, mindenki megtalálta a maga parnószeját.

Van olyan snorer, aki megelégszik sorsával, és ha van annyi pénze, hogy a péntek esti kidushoz bort vásároljon és felesége sábeszra sóletet füstölt libacombbal tálaljon fel, akkor már örömeiben felkiált, hogy dájénú (már ez is elég). De van, aki ennél többre vágyik. A mi Slajmék ez utóbbi csoportba tartozott. Azt szerette volna, ha úszónára ő is libamájás kenyeret adhatna gyerekeinek, ünnepi alkalmakra pedig Stühmer csokoládét, és ha egyszer-

egyszer elvihetné családját Abbáziába nyaralni, mint volt osztálytársai, a Kohn Jocó, a Schwartz Béni vagy a Glück Tomi! Folyton-folyton azon spekulált, hogyan tudná ezt elérni.

És kitalált valamit. Hát persze! A megoldás? Vándling! Egy helyett kettőt kell elhelyeznie a pokróca elé. Így is tett, és az egyikre kiírta, hogy „peszáchi”, a másikra hogy „hómecig” (kovászos).

Az esemény híre gyorsan elterjedt, mindenki nevetett rajta, és ez hallatlanul jó piárfogásnak bizonyult. Egy más után jöttek a zsidók, és hol a peszáchiba, hol a hómecigbe pottyantották pengőiket, fillérjeiket. Jövedelme jelentősen megnőtt.

„Kétvándlingos marketingakciója” természetesen koldustársai között nagy-nagy felháborulást okozott, mivel a piac kegyetlen törvényei folytán az ő jövedelmük viszont tragikusan csökkent. Mindenképpen tenni kellett valamit.

A környék snorerjai összefogottak, és ennek eredményeképpen hajnali 5 órakor, amikor még nem indult be az „üzleti forgalom”, az állandó koldusok, akik zsidó ünnepnapok kivételével minden nap 10-12 órán keresztül és az alkalmi koldusok, akik csak nagy világválságok és egyéb nagy csőzesek idején snoroltak, Slajme órhelyére vonultak. Libasorban. Összesen voltak vagy harmincötven. A küldöttség vezetője, Jákov Weisz odament Slajmékhoz, és rákiáltott, persze jiddisül:

„Tudja, ki maga? Egy nagy asez pónem (pimasz ember). És tudja, mi ez, amit maga csinál? Egy tisztességtelen verseny. Az egy vándlingját még elviseltük, sőt még olykor mosolyogtunk is rajta, de kettőt már nem viselünk el. Kérdezem, átgondolta, hogy micsoda unortodox módszerhez folyamodott?!”

Ide figyeljen, Slajme! Ha nem veszi vissza a másodikat, elmegyünk a Fülöp bácsihoz (Freudiger Fülöp, az ortodoxia elnöke), és bepanaszoljuk. El fogja magát zavarni innen az összes vándlingjaival együtt.

Főhősünk rögtön megadta magát.

– Rendben van, fiúk. Holnapról új életet kezdek. Mindenki arra gondolt, hogy másnapra minden visszaáll a régi mederbe, Slajme az egyik vándlingját elviszi, és csak a másikat hagyja ott koldulási kelléknek.

De nem ez történt. Másnap ott állt – és nem ült – Slajme régi órhelyén, és nem volt ott sem pokróc, sem egy szem vándling! Feje fölé egy következő szövegű táblát helyezett:

„Nem fizettem jövedelmi adót. Ezért az Adóhivatal lefoglalta és elvitte a pokrócomat és a vándlingjaimat. A jövőben kérem most már járandóságomat diszkrétan a kezembe adni. Skajach. Slajme Guttmann.”

Ungár Richárd

SPÁNN GÁBOR

Sádchen

Van nekem egy kártyapartnerem, neki pedig egy csodálatosan szép, huszonöt éves eladó lánya. Gondolom, minden szülő legfőbb célja, hogy gyerekeit boldognak lássa. Egy zsidó származású pedig kötelesség, hogy ehhez hozzásegítse. Az én emberem ismeri a mondást: egy lánygyereknek sosincs elég korán férjhez menni, míg egy fiúnak sosincs elég késő nősilni. A huszonöt év már olyan, hogy az emberfia ilyenkor már unokára vágyik, és ha már egyéb dolga úgyszincs az életben, hát munkálkodik azon, hogy minél előbb eljőjön a chászene. Elkövetett mindent: felkereste rabbiját, és kérte, nézzen körül a nagy ismeretségi körében, hátha van egy jóra való „behóved” zsidó fiú családalapítási szándékkal. Csendben hivatásos házasságközvetítő is igénybe vett, gondosan bediktálva a lány paramétereit. Ennek ellenére ha leült ultizni, és az első udvarias kérdés arra vonatkozott, vajon elkelt-e már a gyönyörű lánya, a legvidámabb válasz is csak az volt: még nem kelt el végleg, de már lizingelik.

Elgondolkodtam sokszor, miért van ez így. A kislány – nevezzük Sárának – három tulajdonsággal rendelkezett. Gyönyörű szép volt, ragyogó szakmája és egzisztenciája volt, valamint szörnyű természete. Ha megszólalt, az embernek az volt az érzése, hogy villát húzgatnak a tányér alján, és ehhez párosult kötözködő, mindenben ellentmondó természete. Mondanivalója után, bárki legyen beszélgetőpartnere, elkezdhetette keresni a söprűnyelet, vajon hol parkolhatott le vele. Ő nem tudott mindent, hanem jóból tudott mindent. Bármilyen szerelmes volt az aktuális fiúba, ha az azt mondta, meg kéne nézni ezt vagy azt a színházi előadást, rögtön rávágta: nem érdemes, vacak. Ha menjünk ide ebédelni volt a program, már az étterem ajtajában szidalmazni kezdte a körülményeket. Egy a lényeg: szerelem ide vagy oda, ha a partnere azt mondta, kedd van, ő sikítva ripsztopozott, hogy szerda. Ilyen körülmények között természetesen nem maradt meg mellette senki, és főképp nem tervezett vele hosszú távra senki. Édesapja – korombeli tinédzser – legnagyobb bánatára átmenő tranzitállomás volt a házuk, mert Sára ugyan minden jelentkezőt úgy mutatott be, mint „örök szerelmet”, de a legütésállóbb is megszökött 2-3 hónap után. És az én barátom ezt nemcsak tudta, de meg is értette.

Egyik kártya után együtt maradtunk, és kétségbeesetten tanácsot kért, mitévő legyen. Egy 25 éves, önálló egzisztenciájú nőt már nem lehet nevelni, rájuk végképp nem hallgat, az idő pedig múlik. Rabbija azt tanácsolta, olvassassa vele a Bibliát, és abból majd kiderül, hogy mik a zsidó asszonyok kötelességei, hátha példát vesz róluk. Én ennél földközeli ötlettel rukkoltam elő. Azt mondtam neki: ha színre lép a következő fiú, s úgy látjátok, Sára komolyan veszi, és nektek is tetszik, csináljátok a következőt. A lánnyal az ismeretség harmadik napján etessek meg egy levesestányérnyi fagyaltot – úgymé imádja –, ettől szinte biztosan elmegy a hangja. A jobb kezét csuklónál fászliztatók be jó vastagon, mondjuk teniszezésre fogva. Ez a két dolog egy rövid időre biztosítja, hogy ne tudjon rikácsolni, ellentmondani, és még hozzáértő iPodján írásban se tudjon kötözködni. Innen aztán csak imádkozzatok, hogy pörögjenek fel a dolgok, és ha a fiatalember szándékai komolyak, mondjatok igent, vegye el, és többi jó esetben a Jóisten, cőresz beálltakor pedig az ügyvédek dolga lesz. Ő ezen először nagyot nevetett, majd mint kiderült, komolyan vette. Egy újságírónak nincs nagyobb öröm, mint ha az élet visszaigazolja. Ebben az esetben ez történt. Néhány hónap múlva barátom boldogan mesélte, hogy „Gyurika” bejött, imádják egymást Sárával, kár, hogy az első hét kommunikációmentesen telt el közöttük, de a fiú két hét együtt járás után megkérte a kezét, és mindnyájan igent mondtak. Telt-múlt az idő, én fiús apa vagyok, különösebben nem hozott lázba az ügy, de nemrégén rákérdeztem, hogy működik a mispóche. Őreg barátom elgondolkodott, és azt mondta: egyrészt köszönöm a jó tanácsaidat, beváltak, másrészt úgy érzem, megtréfált bennünket a Jóisten. Az én lányom boldognak látszik, és sugárzik Gyurika is. Most már több hónapja férj-feleség, de a minap az én vöm hozám fordult, és legnagyobb megdöbbenésemre mint férfi a férfinak vallott: Apa! Hogy neveltétek ti Sárát? Hisz ennek a nőnek nincs egy önálló gondolata! Mindenben rám hagyatkozik, ha azt mondom, hogy tengerhez menjünk nyaralni, az a válasz, hogy én ott érzem jól magam, ahol te. Képes egy héten háromszor a kedvenc ételre főzni, amiről tudom, hogy ő nem is igazán szereti. Ne vegyétek panasznak, hisz jó, ha egy asszony kezes, de nem vesz egy új tollporolót, amíg nem tisztázzuk, hogy nekem tetszik-e a színe. Az én partnerem elhűlve hallgatta, és lányos zavarában csak erre a válaszra futotta: Örülj, hogy nem egy kötekedő boszorkát kaptál tőlünk, és tedd boldoggá a magad módján! Nekem pedig ravaszokán mosolyogva hozzátette: Tudod, öregem, nekem ez a történetem nem egészen gömbölyű. Időm az van elég, ezért felbéreltem egy magánedetektívét, diszkrétén nézzen már utána, mit csinál az én asszonylányom szabad idejében, mert mindenre megesküszöm, hogy kell lenni valahol egy férfinak, akivel időnként kedvére ordíbalhat...

Hacsek és Sajó

Hacsek: Üdvözlöm, Sajókám! Látom, már megint nem túl vidám!

Sajó: Vidámam? Egyenesen szomorú vagyok!

Hacsek: Azt nem kérdezem, miért, mert akkor elkezd sorolni!

Sajó: Mondja, Hacsek, a maga anyja zsidó?

Hacsek: Nekem ne anyázzon és ne zsidózzon!

Sajó: Az a gondom, hogy többször elolvastam az aranyalkonyosok dolgozatát!

Hacsek: Nagyon helyes! Nem árt, ha tanul!

Sajó: Igen ám, de egyet nem értek!

Hacsek: Csak egyet? Jó magának!

Mi az?

Sajó: Asszonygák, hogy ha halachikusan zsidó valaki, az, mint a Hyppolitban, „minden körülmények között” zsidó!

Hacsek: Na és?

Sajó: Ha például arról a Csatáryról

kiderítik, hogy a szülei anno eltitkolták előtte származását? Akkor mi van?

Hacsek: Nem most mondta, hogy minden körülmények között...?

Sajó: De hát akkor ő a saját hittevéreit küldte Auschwitzba?

Hacsek: Igen! De ha bejelentkezik a Károly körúton, megtér, bocsánatot kér, minden rendben! Sőt! A mártírokért mondott kádisonál beleszámít a minyenbe.

Sajó: Mondja, Hacsek, tényleg ilyen a mi vallásunk?

Hacsek: Hát a Károly körúton alighanem!

Sajó: Akkor most fogódkodjon meg!

Hacsek: Miért, kanyar jön?

Sajó: Nem! Mivel én nem akarok egy vallásban lenni ezekkel, elmentem az ortodox főrabbihoz azzal, hogy ezek után kitekerek!

Hacsek: Erre ő?

Sajó: Azt mondta, hogy hagyjam békén, menjek egy neológ rabbihoz!

Hacsek: És elment?

Sajó: Nem! Megmondtam, hogy nekem egy neológ rabbi nem dönthet, az nem elég vallásos!

Jéz